సంగీత సార సంగ్రహము

మద్రపురీ సంగీత విద్వత్సభవారిచే
ప్రకటితము

1940

వెల రు ౧.]

శ్రీవత్స ముద్రణాలయము,
తిరువల్లిక్కేణి, మద్రాసు.

Introduction.

One of the important problems in Carnatic music is the history of the scheme of seventy-two Melas. It is certainly true that this system was postulated by Venkatamakhin who wrote his Chaturdandiprakasika at the instance of King Vijayaraghava Nayaka of Tanjore, A. D. 1633-73. (See p. 43, Chaturdandiprakasika, Music Academy edition). But one is not able to be so sure that Venkatamakhin himself is the author of the names of the seventy-two Melas, Kanakambari, Phenadyuti etc., their Janyas and their Lakshanas in Slokas. In the first quarter of the 18th century, King Tulaja of Tanjore refers only to the fact of the Chaturdandiprakasika working out a scheme of seventy-two Melas and of the purely theoretical interest of most of the Melas. (See p. 71 of the Music Academy edition of the Sangita saramrita). Tulaja says that he leaves off the unknown ones and deals only with those, twenty-one in number, which are well-known in the several parts of the country, *well-known through their Raga-names.* We are yet at a loss to find out when exactly all the seventy-two were made equally and practically important, became current with names and a text-book on music began defining each Mela and its

devivatives in the scheme of seventy-two. When we actually find a book like the Sangraha chudamani or the Sangita Sastra Samkshepa, a work mentioning one Govinda as its author (see edition, Adyar Library) dealing with all these seventy-two Melas, we are surprised to see that the names are not Kanakambari etc., *ascribed* to Venkatamakhin, but Kanakangi, Ratnangi etc. It is the view of some scholars that this nomenclature, Kanakangi etc., is recent.

In the Introduction to the Adyar Library edition of the Sangraha chudamani, it is said on page xxix that Govinda followed Akalanka's system. On pp. xx and xxi Akalanka is credited with the authorship of the revised scheme and nomenclature of the seventy-two Melas. On p. xxiv, the same introduction says that Tyagaraja first introduced Akalanka's Melakartas. And on p. xix it is said that this Akalanka is the author of the Sangita sara sangrahamu in Telugu.

Thus from Govinda, the burden has been shifted to an Akalanka. Who is this writer? It is a pity that music research has yet to step out of the circle of pious tale-spinning. When theories are sought to be based on text, the textual materials should be laid clean and bare on the table; imagination should not be allowed to express itself idly *and to create non-existent names*, which

only go to increase the confusion. At one time, Govinda, in whose name the Sangraha chudamani is found, was called Govindadikshita; the Introduction to the Adyar edition of that work complacently observes that this Govinda "is popularly known as Govindacharya, to distinguish him from his famous namesake, Govindadikshita". All this is thoroughly unreal. Can we not be satisfied with mere truth? All that we know is that the text itself says that one Govinda wrote it.

Absolutely unreal is the name Akalanka which the Introduction to the Adyar edition of the Sangraha chudamani has discovered to us. When I enquired of this writer, I was told that a manuscript of his work was in Tanjore with my friend, Mr. P. S. Sundaram Ayyar. I was also informed that this Akalanka was Akalanka *Gajapati*! History has been made, a new King of Orissa!! Mr. Sundaram Ayyar was kind enough to lend me the manuscript material concerned. Its examination could not help me to find out who first spoke of Kanagangi, Ratnangi etc., and when, but it helped certainly to sweep away some cobwebs unnecessarily thrown up.

How did the author of the Introduction to the Adyar edition of the Sangraha chudamani find out the author of the Telugu Sangita sara sangrahamu as Akalanka? He misunderstood the open-

ing verse of the work which says that its author, whose name is not given in any place in Mr. Sundaram Ayyar's manuscript, writes a work called Sangita sara sangrahamu and dedicates it to the *spotless* name of Lord Siva. It is as meaning 'spotless', qualifying Siva's Name, Abhikhya, that the word 'Akalanka' occurs in this verse. The verse runs :

सकलसुरसेव्य धनदुनि
सक श्रीसङ्गीतसारसङ्ग्रहमनिने
नोक काव्यमु रचियिञ्चेद्
नकलङ्कपुनोयभिख्यनङ्कितमुगनुन्

Accordingly the work is full of addresses to Siva and it is one of the addresses to Siva in a subsequent verse *Agajapati* (see p. 3 of this edition) that somebody mistook for Gajapati. Thus, there is neither an Akalanka nor an Akalanka Gajapati.

The Tanjore manuscript with Mr. P. S. Sundaram Ayyar is but a fragment. It is a pocket size modern notebook and is in two parts: The first fifty pages contain in table-form the names of the Melas with their Janyas and the Svaras of all these. What is to be noted here is that the manuscript has been in use by more than one generation of musicians, for under some of the Melas, there are additions in later ink, sometimes even in two stages. The second part contains a

fragment, at the beginning, of the actual Telugu text called the Sangita sara sangrahamu. The heading reads 'Sangita lakshana padya' and the text begins: 'Sakala sura sevya etc. These lakshana padyas end abruptly and then written, in later ink, we find a table of Talas. This is followed, again in later ink, by a table of the seventy-two Melas with their lakshanas. On comparing the Melas with their Janyas in this manuscript with those in the Sangraha chudamani of Govinda, we find that while the Melas are the same, there are a few differences among the Janyas; also, in this manuscript, we find a few Janyas appearing under more than one Mela with the qualification "*Chaya*".

DISCOVERY OF THE MANUSCRIPT.

An important outcome of my taking up this question was the discovery of a complete manuscripts of this Telugu text called the Sangita sara sangrahamu. I discovered the manuscript in the Madras Government Oriental Manuscripts Library. The manuscript is described in the Triennial Telugu Catalogues of the above library under R. No. 641 and it bears the shelf number S/5-2-34. The manuscript is a transcript of an original in the possession of one S. Kodandarama Ayyangar of Ramnad and was transcribed by the library in 1920-21. On the first folio of the manuscript,

extending almost to the end of the second page, there are a few Sanskrit verses describing the making of a Vina. This is followed by a Sanskrit invocation, after which the title 'Sangita sara sangrahamu' occurs. Then appears the text which is in Telugu padyas and prose explanations. The words 'Prathama asvasa sampurnamu' show the first chapter division; beyond this the text contains no chapter division, and goes at one stretch to p. 69 of the manuscript where the work ends with the colophon 'Dvisaptati melakartulu sampurnam'. We then find some scraps extracted from the Natya chudamani of Somanarya, dealing with both music and dance. A gap then occurs. After this gap, we find a repetition of a portion of the Sangita sara sangrahamu, containing the Janyas of the Pratimadhyama melas; but there are different readings in this repeated portion. We may note that in this repetition, only the padyas occur, without the Telugu gloss, and in the addresses to Siva in the padyas, one is '*Konkanakhya linga*'. (p. 68) This repetitive section closes with the colophon 'Pratijanyajanakas samaptah'. The Tanjore fragment represents notes taken from the work Sangita sara sangrahamu.

AUTHOR.

The work is not written in good or correct Telugu. We cannot affirm anything with certainty

about its author. At the close of what is called the first chapter of this work, we find .. padya as follows:

घर ब्रह्मवीणलक्षण
मरुदुग तिरुवेङ्गडाङ्कवरकवि वरुसन
सरसमुतो व्रासिचेनु
अरुदुग श्रीकुन्तलम्बुकरिमेग निदियुन्   p. 17.

Is it possible to take from this verse that one Tiruvenkata wrote this text for a lady named Kuntalamba?

PLACE OF PRODUCTION.

At what place could this text have been produced? Here again, we are in the realm of conjecture. In the Pratimadhya text repeated at the end, we noted above, there occurs among the addresses to Siva one which can be of some help to us, if we can rely on the repeated portion also as another version of the original. The significant address is 'Konkanakhya linga', (p. 68 of this edition) and we know that this name refers to the form of Siva in one of the temples on the West Main Street of Tanjore. The defective Telugu of the work may also support a Tanjore nativity.

DATE.

We may now consider whether we can gather any clues to know the date of this work. The work is certainly later than the Sangita saramrita,

after which point bibliographical sequence becomes blurred. The Introduction to the Adyar Library edition of the Sangraha chudamani of Govinda merely affirms that this Sangita sara sangrahamu is earlier than Govinda's work, but there is no evidence for this, except perhaps this fact which I may point out that while the Sangraha chudamani defines the Hamsadhvani believed to be the invention of Ramasvami Dikshitar, father of Muthusami Dikshitar, the Sangita sara sangrahamu does not speak of that Raga. King Tulaja, author of the Sangita saramrita, flourished between the years 1729-35 A. D. and Ramasvami Dikshitar belonged to the latter part of the same century. But if, laying aside the inconclusive evidence of the Hamsadhvani, we take into consideration the circumstance that for all the seventy-two Melas to have been given names and brought, in an equal measure, into practical importance, some time must have elapsed after Tulaja, we may suggest the date *circa* 1800 for this work. While we may not be justified in making the date closer to Tulaja in any degree, the date, for ought we know, may be made later then even 1800. The work is much less elaborate or systematic than Govinda's, and no one who goes through it can believe that it is an original work or that it started the Kanakangi drift of names and thought. There is hardly any

ground for *asserting* that this Telugu text is the source for Govinda; but when the Sangita sara sangrahamu, unlike the Sangraha chudamani, mentions some Ragas under more than one Mela as taking the chaya of more than one Mela, we may take it as representing an earlier phase in the progressive hardening of the Mela-Janya scheme.

CONTENTS.

The work first mentions that there are three kinds of Vinas, Brahma Vina, Visnu Vina and Rudra Vina. The Brahma Vina has twenty-four places (Intlu), for the twenty-four Srutis which are thus enumerated: Tivra, Kumudvati, Manda, Chandovati, Dayavati, Ranjani, Ratika, Raudri, Krodha, Vajrika, Prasarini, Bhita (Prita ?), *Kanta*, Marjani, Kshiti, Rakta, Sandipini, Alapini, Madanti, Rohini, Ramya, Ugra, *Uddipini* and Kshobhini. For each of the three Vinas, the text says that it will describe the four Angas,—Sruti, Svara, Mela and Raga.

The twenty-four letters of the Gayatri become the twenty-four Srutis. Each Sruti is given a two letter symbol in a Katapayadi scheme, Yina 1, Rana 2, Lina 3, Ghana 4, Mana 5 and so on. Of these twenty-four, fourteen are Suddha and ten Misra. When the ten Misras are doubled we get twenty and these plus the fourteen Suddhas, give thirty-four.

The seven Svaras are then described as the 2nd, 6th, 10th, 15th, 7th, 21st and 23rd letters of the Gayatri.

The Melas of the Brahma Vina are then dealt with. There are seven Rshabhas, Pratisuddha, Suddha, Praticatussruti, Catussruti, Pratishatsruti, Shatsruti and Cyutagandhari. There are similarly seven Gandharas and these two give thirty-four Chakras. Then seven Nishadas and seven Dhaivatas give another thirty-four chakras. These two thirty-fours multiply into 1,156 and through the four Madhyamas, we get a total of 4,624 Melas on the Brahma Vina. Numberless are the Janya Ragas born under these Melas.

The Manuscript Meladhikara Lakshana Compared.

The Svara-names mentioned above occur also in the Tanjore Library Manuscript called the Meladhikara lakshana*; both works speak of thousands of Melas. But the difference between the two works is plain. This Telugu work does not give names to these myriad Melas, but assigns them to a Brahma Vina, leaves that Vina and its Melas as being outside the pale of practical use and deals actually with the seventy-two Melas of the Rudra Vina only.

* For an account of this work, see an article by Mr. T. L. Venkatarama Ayyar, Journal of the Music Academy, Madras, Vol. I, No. 1, pp. 41-46.

Coming back to our text, we find it next describing the Visnu Vina and its Srutis, Svaras, Melas and Ragas. The Vishnu Vina has the twelve odd places of the Brahma Vina,—1, 3, 5, 7 etc. Its Srutis are only twelve; its Melas and Ragas are 'Ananta' as in the case of the Brahma Vina.

Here ends the first chapter and here occurs the verse mentioning one Tiruvenkata as having written this work for a Kuntalamba.

The work then takes up the Rudra Vina which has the twelve even places and the twelve Srutis of this Vina are given the Katapayadi names Rana 2, Ghana 4, and so on. Of these twelve, eight are Suddha and four Misra. The latter, when doubled, give eight, which together with the eight Suddhas, give sixteen. The seven Svaras of the Rudra Vina are also derived from the Gayatri.

The Melas of this Vina are then taken up. There is first the description of 3 Ris, 3 Gas, 3 Dhas, 3 Nis, 2 Mas, 1 Pa and 1 Sa. (Chatussruti Ri, Suddha Ri, Shatsruti Ri; Suddha Dha, Chatussruti Dha, Shatsruti Dha; Suddha Ni, Kaisika Ni and Kakali Ni; Suddha and Prati Mas; Suddha Ga, Sadharana Ga and Antara G.).

Ten kinds of Gamaka.

The text then takes off to Gamakas numbering ten: Kampita, Murcchana, Kala, Sphurita,

Pratyahata, Thaya, Tsaru, Orika, Nokku and Dhalu.

SEVERAL KINDS OF MITTU.

Ten Mittus are then given: Srutimittu, Tarjanimittu, Lomittu, Melmittu, Tadamittu, Samamittu, Pattu, Vidupu, Katrimittu and Layamittu.

THE SEVENTY-TWO MELAS AND THEIR JANYAS.

The work then gives first the thirty-six Suddha madhyama Melas and then the thirty-six Prati madhyama Melas. Of these seventy-two Melas, the text says that innumerable Ragas are born and that it will describe a few of them.

A complete list of the Melas and Janya Ragas described in this work are given in (Sanskrit) alphabetical index at the end of this edition. The manuscript presents a defective text; some Janyas mentioned in the enumerative portion of the text do not occur in the definitive portion and *vice versa*. The text seems to have been tampered with. Only those that are defined are indexed The different version in the repetitive text, which contains mistakes, is added at the relevant places in the footnotes. As mentioned already, some Ragas with the remark 'chaya' occur under more than one Mela.

COMPARISON WITH THE FRAGMENTARY TANJORE MANUSCRIPT.

It was pointed out previously that there are some differences among the Janyas between the work in the complete Madras Library Manuscript and the fragmentary manuscript with Mr. Sundaram Ayyar of Tanjore, and that there appear in the latter, additions of further Ragas in later ink. We may note the following details in this connection:

2. *Ratnangi:* Pushpavasanta is added in later ink in the Tanjore fragment.

6. *Tanarupi:* Sringarini is added in the Tanjore fragment; in the Madras Manuscript, Sringarini is found in the enumeration, but left out in the definition.

7. *Senapati:* Chintamani is an addition in the Tanjore fragment.

8. *Hanumatodi:* The Tanjore fragment adds three Ragas Nathanali, Chandrakanta and Kalasaveri, all the three said to be sampurna!

10. *Nataka-priya*: Magadhasri is added in the Tanjore fragment.

14. *Vakula-bharana*: Ragavasanta is added in the Tanjore fragment.

15. *Mayamalava gaula*: The Tanjore fragment omits Vasanta.

16. *Chakravaka*: Malayamaruta is appended here in the Tanjore fragment. This may show that these additions in the Tanjore manuscript were done after the time of King Sivaji of Tanjore, in whose court, tradition says, Sallaghali Krishnayyar created the Malayamaruta. This Raga is absent from the Sangraha chudamani also.

17. *Suryakanta*: The Tanjore fragment has Bhairava here which Sangita sara sangrahamu omits.

18. *Hatakam-bari*: The Tanjore fragment adds Divyagandhari.

19. *Jhankara-dhvani*: The Tanjore fragment adds Chittaranjani.

20. *Natha-bhairavi*: The Tanjore fragment adds Purvabhairavi (available here in the Sangraha chudamani), Kokila Varali, and Saranga kapi (available in the Sangraha chudamani) Names like Saramati and Chittaranjani may show for these addenda a time later than the rise of Tyagayya song manuscripts.

21. *Kiravani*: Sanjivani is added in the Tanjore fragment.

22. *Khara-harapriya*: Tanjore fragment additions are Balaghosi, Mandamari and Nadatarangini.

25. *Mara-ranjani*: Tanjore fragment adds Devasalanga.

26. *Charukesi*: Tanjore fragment adds Sukrajyoti.

27. *Sarasangi*: Tanjore fragment adds Sarabhogalila.

28. *Hari-khambodi:* Tanjore fragment adds Umabharana and Sindhu Kannada.

29. *Dhirasankarabharana:* Tanjore fragment adds Hamsadhvani, Dhiramati, Sambhukriya and Garudadhvani.

36. *Chalanata:* Tanjore fragment adds Manjula and Gambhira nata. Though absent from the definitions, these two names are introduced in the enumeration in this Telugu work.

37. *Salaga:* Tanjore fragment adds Alapi.

45. *Subhapantu-varali:* Tanjore fragment adds Pantuvarali.

50. *Nama-narayani:* Tanjore fragment adds Madhukari.

65. *Mechakal-yani:* Tanjore fragment adds Chandrakanta which was previously added once under Hanumatodi also.

71. *Kosala:* Tanjore fragment adds Vijaya Vasanta.

COMPARISON WITH SANGRAHA CHUDAMANI.

Kanakavasanta: Under Narabhairavi 20 in the Sangraha chudamani; in Sangita sara sangrahamu it occurs under Gavambhodhi 43, with a variant reading Kalivasanta. Compare Kalavasanta under Gavambhodhi in the Sangraha chudamani. Though absent from definition, Kanakavasanta is found under Nathabhairavi in enumeration.

Kamalamanohari: Its synonym Ramāmanohari occurs in Sangita sara sangrahamu; but is given mistakenly as Rāmamanohari under Sarasangi 27; the mistake is carried out under Rāmapriya 52, where Rāmamonohari is given as Ramāmonohari.

Kapinarayani: Under 28 Harikhambhoji, it is absent in the Sangita sara sangrahamu from enumeration and definition.

Chintamani: Absent from both enumeration and definition in the Sangita sara sangrahamu under 7 Senapati.

Darbar: 22 Kharaharapriya; not found in Sangita sara sangrahamu; under 28 Harikhambhoji, it is simply enumerated, but not defined.

Devakriya: 20 Nathabhairavi; present in Sangita sara sangrahamu in enumeration, but not in definition.

Devagandhari: 29 Dhirasankarabharana; absent in Sangita sara sangrahamu from both enumeration and definition.

Natanarayani: 28 Harikhambhoji; present in enumeration but absent in definition.

Purnashadja: 20 Nathabhairavi; absent from both enumeration and definition.

Purvakalyani: 53 Gamanasrama; absent from both enumeration and definition.

Balaghosi: 22 Kharaharapriya; not found in Sangita sara sangrahamu.

Bhairava: 17 Suryakanta; not found in the Sangita sara sangrahamu.

Mandamari: 22 Kharaharapriya; not found in Sangita sara sangrahamu.

Mallaru: 22 Kharaharapriya; not found in Sangita sara sangrahamu.

Ragavasanta: 14 Vakulabharana; not found in Sangita sara sangrahamu

Vaisakha: 54 Visvambhari; present in enumeration, not in definition.

Suddhavelavali: 22 Kharaharapriya; absent from both enumeration and definition.

Sringarini: 6 Tanarupi; present only in enumeration.

Sarangakapi: 20 Nathabhairavi; absent from both enumeration and definition.

Hamsadhvani: 29 Dhirasankarabharana; absent from both enumeration and definition.

RAGAS IN THE SANGITA SARA SANGRAHAMU NOT FOUND IN THE SANGRAHA CHUDAMANI.

Gundakriya: 15 Mayamalavagaula; not found in the Sangraha chudamani.

Lalita: 15 Mayamalavagaula; not found in the Sangraha chudamani.

There are of course slight differences in the actual Raga-names which need not be shown here. A major difference has already been pointed out that, unlike the Sangraha chudamani, the Sangita sara sangrahamu mentions a Raga as 'Chaya' under more Melas than one.

PRINTING OF THE TEXT.

The Telugu Text of the Sangita sara sangrahamu printed here was prepared for press and seen through press by Vidvan G. Subbaramayya, ex-editor, Bharati. He has indicated the corruptions and mistakes of the text on the literary side. He has brought under the relevant places, in the form of footnotes, the repetitive version of the Pratimadhyama enumeration found at the end of the manuscript. He has also added footnotes wherever a Raga found in enumeration is left out in definition and *vice versa*. The English Index of Ragas at the end of this edition includes only the Ragas which have been dealt with in definition,

and not also those which occur only in enumeration. The Index gives the Mela-names in capitals; the numeral appearing close to the Raga name shows the number of its Mela and the final numeral is the page number.

MADRAS, 14-12-40. V. RAGHAVAN.

సంగీతసారసంగ్రహము

క. [1]సకలసురసేవ్య, ధనమని
సత, శ్రీ సంగీతసారసంగ్రహ మని నే.
నొకకావ్యము రచియించెద
నకలంకపునీయభిఖ్యా కంకితముగనుర్.

వ. ఈ సంగీతసారసంగ్రహంబు శ్రీవీణా స్వరూపంబు
నయి భాసిల్లు. తల్లక్షణం బెట్టిదనిన:

సీ. బ్రహ్మవీణ యటంచు భద్రంబుగ సురల
వద్ద వెలయుచుండు వరుస నొకటి;
విష్ణువీణ యటంచు వీరులై చరియించు
దానవాళిని జేరి తనరు నొకటి;
రుద్రవీణ యటంచు రూఢిగా ధరలోన
నరుల వద్దను బాగ వరలు నొకటి;
వరధాతవీణ కిర్వదినాలు గింజ్లగు;
నందు బేసైనయూరాలునిండ్లు

1. ఈ గ్రంథమురచనమున ఛందోవ్యాకరణాది దోషములు చాల గలవు. విషయము ప్రధానమగుటచే నిం దవి సంస్కరింపబడినవి కావు. కొన్నియెడల విషయమును పునరుక్త ప్రాయముగ పెంచబడినది. ఎడనెడ గ్రంథపాతములును గలవు.

శౌరివీణను బొందుగాఁ జెలఁగుచుండు;
సరియుగానుండు నీరాజసదనము లిల
వేగ నీవీణలోనను వెలయుచుండు;
బాగ నజువీణయిం డ్లిట్లు భాగమయ్యె.

బ్రహ్మవీణ, విష్ణువీణ, రుద్రవీణ అని మూఁడువీణలు సురాసురనరులవద్ద చెలఁగుచుండును. అందు ముందుచెప్పిన బ్రహ్మవీణకు నిరువదినాలుగిండ్లు కలవు. ఆ యిరువదినాలు గిండ్లలోను బేసిగనుండు పండ్రెండిండ్లు విష్ణువీణకును, సరిగ నుండెడు పండ్రెండిండ్లు రుద్రవీణకును—ఈ ప్రకారము బ్రహ్మ వీణయిండ్లు భాగమాయె నని తెలియవలెను.

ఈ బ్రహ్మవీణ యిరువదినాలుగిండ్లను వివరించెదను:

సీ. తీవ్ర యని కుముద్వతీ మందకా యని
ఛందోవతీయని చర్మవసన,
అతిచక్కనౌదయావతి రంజనీ యని
రక్తికీ యని రౌద్రి రాజమౌళి,
అల్ల క్రోధయు వజ్రకా ప్రసారిణి భీత
కాంత మార్జని యని యంతకారి,
వరమైనక్షితి రక్త మరియు సందీపని
ఆలాపినీ మదం త్యందమైన

రోహిణీ యని రమ్య త్రిలోకనాథ,
ఉగ్ర ఉద్దీపనీ యని యుగ్ర, శంభు,
నీలకంధర, మఱి క్షోభిణీ యటంచు
నిర్వాదియు నాలు గాఖ్య లయ్యిండ్ల కగును.

తీవ్ర, కుముద్వతి, మందక, ఛందోవతి, దయావతి, రంజని, [1] రక్తికి, రౌద్రి, క్రోధ, వజ్రక, ప్రసారిణి, భీత, (కాంత) మార్జని, క్షితి, రక్త, సందీపిని, ఆలాపిని, మదంతి, రోహిణి, రమ్య, ఉగ్ర, ఉద్దీపని, క్షోభిణి, అని యీయిరువది నాలుగిండ్లకు పేరులు.

ఈమూఁడువీణెలకును నాలు గంగములు కలవు. అవి యెట్లనిన:

క. శ్రుతులుఁ స్వరములు [2] (మేళము)
లతిశయమౌరాగరాసు లని బాగుగనుఁ
చతురంగము లగు నగజా
పతి, పాపలతాలవిత్ర, భర్గ, త్రినేత్రా!

శ్రుతులు, స్వరములు, మేళములు, రాగములు అని నాలుగంగము లీ మూఁడువీణలకును గలవు.

1. రతిక 2. బ్రాకెట్లలోనుండు భాగములు వ్రాత ప్రతిలో లేనివి; సందర్భానుసారము చేర్పబడినవి; కొన్నిచోట్ల సవరణలును.

అందు మొదట చెప్పిన బ్రహ్మవీణకు నీ నాలుగంగములు వివరించెద: అందు మొదటి యంగంబగున శ్రుతి లక్షణం బెట్లనిన:

క. ఉర్విని గాయత్రికి లిపు
లిర్వదినా ల్గిపుడు శ్రుతులు నిర్వదినాల్గై
సర్వోన్నతమై వెలయును
పర్వతధన్వి, సురేశ, భర్గ, నటేశా!

గాయత్రి యిరువదినాలుగక్షరములును ఇరువదినాలుగు శ్రుతులయ్యెనని తెలియునది.

ఈ శ్రుతుల కభిధానం బెట్లనిన:

సీ. ఇన రాన లని లీన ఘన మన శ్రుతు లని
తను సేన యని దాన ధన శ్రుతు లని
నయ పయ శ్రుతు లని నలువైనయాశాయ
శ్రుతి యని లోకను శ్రుతియుఁ బిదప
వయ శుక శ్రుతు లని వసుధలో మేలైన
తోయ ఛాయా జయ ధేయము లని
నర ఖర శ్రుతు లని కర గిరి శ్రుతు లని
పీరశ్రుతి యనియును విశ్వనాథ,

అక్షరద్వయమున నాఖ్య లమరియుండు
కటపయాదులసంఖ్యచే గణుతిసేయ
నల్లశ్రుతిసంఖ్యాభిఖ్యల నమరియుండు [?]
చంద్రశేఖర, జితమార, సర్పహార!

ఇన, రాన, లీన, ఘన, మన, తను, సేన, దాన, ధన, నయ, పయ, శాయ, లోక, వయ, శుక, తోయ, ఛాయ, జయ, ధేయ, నర, ఖర, కర, గిరి, పీర, అని యి ట్లిరువది నాలుగుశ్రుతులకును రెండక్షరములైన పేరులు గలవు. కటపయాదుల సంఖ్యచేత నక్షరములు లెక్కచూచిన శ్రుతుల పేరులలోనే యిది యిన్నవశ్రుతి యని వివరమగును.

ఈ యిరువదినాలుగు శ్రుతులలో మిశ్రశ్రుతు లిన్ని యనియు (శుద్ధశ్రుతు లిన్నియనియు) వివరించెద:

క. అతులితమా నిరువదచ్చి
శ్రుతులందును బదియునాల్గు శుద్ధశ్రుతులు; దా
క్షితి మిగిలినపది మిశ్ర
శ్రుతులౌ వరశూలధారి, సుమశరవైరీ!

ఈ యిరువదినాలుగు శ్రుతులలో పదునాలుగు శుద్ధ శ్రుతులు, పది మిశ్రశ్రుతులు నని తెలియునది.

శుద్ధశ్రుతులు, మిశ్రశ్రుతులు ననగా నెట్టి వనిన:

క. ఇరుశ్రుతు లొకశ్రుతి యైనను
ధర మిశ్రశ్రుతి యటంచు దానికిఁ బేరౌ;
మఱియొక్కటితోఁ జేరక
మెఱసిన శుద్ధశ్రు తంద్రు మేరుసుధన్వీ!

రెండుశ్రుతులు చేరి యొకశ్రుతి యయినది మిశ్రశ్రుతి యగును. ఒకటితోఁ చేరకయే యుండునది శుద్ధశ్రుతి యని తెలియునది.

ఏకశ్రుతిగా నుండుశుద్ధశ్రుతులు పదునాలుగు......
.................................ఏన్యాయాన ననిన:

క. షణి మిశ్రశ్రుతులౌ నిరు
వ శ్రుతు; లౌశుద్ధ మెన్నఁ బదునాలు గగున్;
ఇదిగో రెండును జేరిన ము
ప్పదినాలుగుశ్రుతు లటంద్రు భావజమథనా!

పది మిశ్రశ్రుతులు రెట్టింపగా నిరువదిశ్రుతులాయెను. వానితో శుద్ధశ్రుతులు పదునాలుగును చేరిన ముప్పదినాలుగు శ్రుతులయ్యెను.

ఇంక రెండవయంగంబైన స్వరలక్షణం బెట్లనిన:

క. కర రుచి దిక్ పక్షంబులు
గిరి త్రిసత త్రివింశతియును గిరివాస, యటుల్
వరగాయత్ర్యక్షరములు
సరిగమపదనీ యటంచు సప్తస్వరముల్.

గాయత్రి యిరువదినాల్గక్షరములలో రెండు, ఆఱు, పది, పదునైదు, ఏడు, ఇరువదియొకటి, ఇరువదిమూఁడు- ఈస్థానములలోనుండు నేడక్షరములు స రి గ మ ప ద ని యను సప్తస్వరము లాయెను.

ఇఁక మూఁడవయంగంబయిన మేళలక్షణం బెట్లనిన: (అంకురిషభభేదంబులు):

సీ. ప్రతిశుద్ధరిషభంబు ఫాలాక్ష, మొదటిది;
శుద్ధ రి రెండోది శూలపాణి;
ప్రతిచతుశ్శ్రుతి రి యు బాగ మూఁడవ దయ్యె;
నాచతుశ్శ్రుతి రి యు, నాలవ దగు;
ప్రతిషట్ శ్రుతి రి యును భర్గ, యైదవది; షట్
శ్రుతి రి యు నాఱవది శూలపాణి;
గరళకంధర, చ్యుతగాంధారరిషభంబు
నేడోది పురనాశ, హే నటేశ;

అబ్జజుని వల్లకిని నెప్పు డమరియుండు
నేను బుషభాఖ్య లివి యంద్రు మెలమిలోన[?]
మిత్ర.........,ధననాథమిత్ర, భర్గ,
గోత్రధర, హర, వృషవాహ, గోత్రగేహ!

ప్రతిశుద్ధరిషభం బొకటి, శుద్ధరిషభం బొకటి, ప్రతి చతుశ్శ్రుతిరిషభం బొకటి, చతుశ్శ్రుతిరిషభం బొకటి, ప్రతి షట్ఛ్రుతి రిషభం బొకటి, షట్ఛ్రుతిరిషభం బొకటి, చ్యుత గాంధారరిషభంబొకటి—ఇట్లు యేడు రిషభంబులు గలవని తెలియునది.

ఇంకను గాంధారభేదంబు లేడును, ముప్పది నాలుగు చక్రంబులును చెప్పెద:

సీ. కలకంఠ, ప్రతిశుద్ధగాంధార మొక్కటి,
ధవళాంగ, శుద్ధగాంధార మొకటి,
అల ప్రతిసాధారణాఖ్య గా యొక్కటి,
సాధారణాఖ్య గా శర్వ, యొకటి,
ఘనమైన ప్రత్యంత గాంధార మొక్కటి,
యంతరగాంధార మనుచు నొకటి,
చ్యుతమధ్యమను గా చూడ నదొక్కటి,
ధరను నీయేడు గాంధారములలో

గానబు ప్రతిశుద్ధరిషభంబు లెనసియున్న
నేడుచక్రంబులగును 'గా' లేడునకును;
మొదట నలశుద్ధరిషభంబు లొదవియున్న
[?] రకముగా నేడు చక్రంబులగు గిరీశ!

ప్రతిశుద్ధగాంధారము, శుద్ధగాంధారము, ప్రతిసాధారణగాంధారము, సాధారణగాంధారము, ప్రత్యంతరగాంధారము, అంతరగాంధారము, చ్యుతమధ్యమ గాంధారము ఈ, యేడు గాంధారములును, ఏడు ప్రతిశుద్ధరిషభములును, ఒక్కొక్క గాంధారమునకు నొక్కొక్క ప్రతిశుద్ధ రిషభము వంతున చేరియుండిన నేడును నేడుచక్రము లనబడును. ఈ యేడు గాంధారములే శుద్ధరిషభముతో చేరిన మరల నేడు చక్రములగునని తెలియునది.

క. సత గాంధారంబులలో
క్షితి మొదటిది గాక యాఱు శ్రీకరముగనున్
ప్రతిచతుశ్రుతి రీ లాఱును
జతచేరిన శంక, రాఱుచక్రంబు లగున్.

ఈ యేడు గాంధారములలో మొదటిగాంధారముగాక యాఱుగాంధారములును (ప్రతిచతుశ్శ్రుతి రిషభములాఱును) చేరినవి యాఱుచక్రంబు లౌనని తెలియునది.

సీ. కామారి, మొదల ద్విగాంధారభేదముల్
మాని యావలియైన మహిని వ్రాసి
మఱి చతుశ్శ్రుతి రీ లు సరవ దంసును జేర్ప
నైదుచక్రంబు లౌ నందివాహ;

నాల్గవది మొదలు నాల్గుగాంధారముల్
ప్రతిషట్శ్రుతిరీలు బాగ నాల్గు
చేరియున్నను నాల్గుచక్రంబులై యుండు;
నైదవగాంధార మాదిగాను
దనరు గా త్రయమును షట్శ్రుతైనరీలు
చేరినను చక్రములు మూడు చర్మవసన;
[?] ఆఱు మొదలుగ గా యుగ్మ మల్లచ్యుతగాం
ధార రీ గూడ చక్రముల్ దనరు రెండు.

ఈ గాంధారములలో మొదటి రెండు గాంధారములు గాక మిగిలిన యైదు గాంధారములలో చతుశ్శ్రుతి రిషభములు చేర్చిన నాయైదును నైదుచక్రము లగును. నాల్గవగాంధారము మొదలుకొని నాల్గుగాంధారములును ప్రతిషట్శ్రుతి రిషభములు నాల్గును నొకరిషభము నొకగాంధారముగ చేరిన నాలుగును నాలుగుచక్రము లగును. అయిదవ గాంధారము మొదలుకొని మూడుగాంధారములును షట్శ్రుతిరిషభములు మూడును చేరిన మూడును మూడుచక్రము లగును. ఆఱవ గాంధారము మొదలుకొని రెండు గాంధారములును చ్యుత గాంధారరిషభములు రెండును ఆరీతినే చేరిన రెండును రెండు చక్రము లగును. ఇవి ముప్పదినాలుగు చక్రములు.

ఇంకను ముప్పదినాలుగు భేదములగు ధైవత నిషాద

ముల పేరులును చెప్పెద: అందు ఏడుధైవతములకు, ఏడునిషాదములకు పేరు లెట్లనిన:

సీ. ప్రతిశుద్ధ నీ యని బాగ శుద్ధం బని
ప్రతికైశికీ యని పరశుహస్త,
క్షితి కైశికీ యని ప్రతికాకలీ యని
కాకలీ యనుచును కాలకాల,
చ్యుతషడ్జ మనియును శుభముగా నీరీతి
నేడు నీల కుం బేర్లు హేత్రినేత్ర;
ప్రతిశుద్ధధైవతం బనుచు శుద్ధంబని
ప్రతిచతుశ్శ్రుతి యని ఫాలనేత్ర,
నావలను చతుశ్శ్రుతియంచు నందివాహ,
మేలు ప్రతిషట్శ్రుతియనుచు మేరుధన్వి,
షట్ శ్రుతియనియు సితకాయ, సామగేయ,
అల్లచ్యుతనీ యటంచును నాఖ్య ధాను.

ప్రతిశుద్ధనిషాదము, శుద్ధనిషాదము, ప్రతికైశికీ నిషాదము, కైశికీ నిషాదము, ప్రతికాకలీనిషాదము, కాకలీ నిషాదము, చ్యుతషడ్జనిషాదము—ఇవి యేడును నిషాదములకు పేర్లు. ప్రతిశుద్ధధైవతము, శుద్ధధైవతము, ప్రతిచతుశ్శ్రుతి ధైవతము, చతుశ్శ్రుతిధైవతము, ప్రతిషట్ శ్రుతిధైవతము, షట్శ్రుతిధైవతము, చ్యుతనిషాదధైవతము—ఇవియేడును ధైవతములపేర్లు.

ఈ యేడు నిషాదములును, ఈ యేడు ధైవతములును చేరి ౩౪ భేదములయ్యెడుక్రమ మెట్లనిన:

సీ. సతనిషాదంబులు ప్రతిశుద్ధధైవత
యుతమైనభేదముల్ సతయు శంభు,
క్షితిఁగోన శుద్ధధైవతములు నీ లేక
జతగూడ భేదసంతతియు నేడు;
పిదప రెండవనీయు మొదలుగా షణ్ణీలు
ప్రతిచతుశ్శ్రుతగుధైవతము చేరి
నాలుభేదంబు లౌ నవల మూఁడవనీయు
మొదలుగా నీ లైదు మదనమథన,
చతుశ్రుతౌధైవతములోనఁ జేరినంత
నైదుభేదంబు లైయుండు నాలుగవ ని
మొదలు నలునీలు ప్రతిషట్ శ్రుతి ధను గలయ
నాల్గుభేదంబు లాయె శ్రీనాగభూష!

ఏడునిషాదములును ప్రతిశుద్ధధైవతసహితమైన నాయేడును ఏడు భేదములు. (ఈ ఏడునిషాదములు శుద్ధధైవత సహితమయిన నేడు భేదములు.) రెండవ నిషాదము మొదలుకొని యాఱునిషాదములు ప్రతిచతుశ్శ్రుతి ధైవతసహితమైన నాఱు భేదములు. మూఁడవ నిషాదము మొదలు నయిదు నిషాదములు

చతుశ్శ్రుతి ధైవత యుతమైన నయిదు భేదములు. నాల్గవ నిషాదము మొదలు నాలుగు నిషాదములు ప్రతిషట్ శ్రుతి ధైవత సహితమైన నాలుగుభేదములు అని తెలియునది.

క. ము న్నైదవ నీ మొదలుగఁ
దిన్నగ తిగనీలు షట్శ్రుతిధతోఁ జేరన్
ఎన్నఁగ ముబ్భేదములగు
[?]పన్నగభూషా, మనీష, భవవిద్వేషా !

అయిదవ నిషాదము మొదలుకొని మూఁడు నిషాదములు షట్శ్రుతి ధైవతముతోఁగూడిన మూఁడు ధనిలును మూఁడు భేదము లగును.

క. జతగా రెండగునీలను
చ్యుతము నిషాద మగుధాయు శుభముగఁ జేరన్
క్షితి నిరుభేదమ్ము లుమా
పతి, పాపలతాలవిత్ర, భర్గ, త్రినేత్రా !

ఆఱవనిషాదముతోను, ఏడవనిషాదముతోను చ్యుత నిషాదధైవతము గూడియుండిన రెండు భేదములని తెలియునది. ఇట్లివి ముప్పదినాలుగు భేదములయినవి.

ఈ ౩౪ చక్రములును ౩౪ భేదములును చేరి మేళము లయ్యెడుక్రమం బెట్లనిన :

క. భేదము లొకచక్రములోఁ
సీధరలోఁ జేరియున్న యీశా, నటేశా,
భేదములే మేళము లా
[?]భూధనగారంబునుంకు భుజగాభరణా!

ఈ ౩౪ భేదములు ఏకచక్రసహితమైన భేదములెల్ల మేళములగును.

ఒక చక్రముఁజేరి ౩౪ భేదములును ౩౪ మేళములు కాఁగా నీరీతిని ౩౪ చక్రములును ఒకటొకటిగా ౩౪ భేదములతోఁ జేరిన నెన్ని మేళంబు లగుననిన:

క. ఒక్కటి మఱియొక్కటియుఁ
జక్కఁగఁ బిద పయిదు నాఱు సరగున వ్రాసే
లెక్కగు మేళపు సంఖ్యయు
మక్కను గల గోత్రధామ, ముదమున వినుమా.

ఈ ప్రకారము వ్రాసిన (౧౧౫౬) వెయ్యిన్నూటయేబదియాఱు మేళముల సంఖ్యయని తెలియునది.

ఇంక నీ బ్రహ్మవీణకు మధ్యమము లిన్నని చెప్పెద:

క. క్షితి శుద్ధంబొక్కటి, యా
ప్రతి యొక్కటి యన్యోం, బిదప ప్రతియొక్కటియా

చ్యుతపంచమ మొక్కటి వా
క్పతివీణను మధ్యమములు పర గిటు నాల్గై.

శుద్ధమధ్యమము, అప్రతిమధ్యమము, ప్రతిమధ్యమము, చ్యుతపంచమ మధ్యమము — అను నీనాలుగు మధ్యమములును బ్రహ్మవీణకు గలవని తెలియునది.

ఈ నాలుగు మధ్యమములు చేరి మేళములు హెచ్చు క్రమం బెట్లనిన:

క. ఏమధ్యమయుత మయినను
నామధ్యమమేళ మనుచు నభిధానం బౌ
భామిని నలుమధ్యమముల
కీమేళపుసంఖ్య నాలుగింత లధికమా.

౧౧౫౬ మేళములతోఁ నే మధ్యమము చేరియుండిన నా మధ్యమ మేళములని పేరు గనుక నీనాలుగు మధ్యమములు చేరిన మేళముల కన్నింటికి నాలుగువిధములుగా పేరులు గలుగును. ఒక్కొక్క మేళమునకును నాలుగుపేరులు గనుక నాలుగు విధములగునపుడు మునుపు చెప్పిన మేళసంఖ్య నాలుగింతలగును.

ఈ మేళంబులందు జనియించిన రాగంబు లెన్నియనిన:

క. శ్రీరాజరాజసఖ, యో
తారాధిపఖండమౌళి, ధరను ననంతా
లై రాగము లుద్భవమగు
గౌరీశా, పాపనాశ, కనకసభేశా !

ధాతవీణకు శ్రుతిస్వరమేళరాగంబు లనునాలుగంగం బులైన నాలుగు లక్షణంబులు సమాప్తంబులయ్యె.

ఇంకను విష్ణువీణకు నాలుగంగంబులు వివరించెద:

సీ. ధాతవల్లకియందుఁ దనరుచుండేటి యా
యిరువదినాలుగు యిండ్లలోన
మొదటిల్లు మొదలుగా మొనసి బేసైనట్టి
యీరాఱు సదనముల్ ఇలను వ్రాసి
యందుండు స్వరములు నావల స్వరభేద
మాయిండ్లకాఖ్యలు నమర వ్రాసి
చూచిన హరివీణ శుభలక్షణంబుగాఁ
గనుపించు జగదీశ, గరళకంఠ,
శ్రుతులసదనంబు లీరాఱు శూలపాణి;
యెన్నఁగ స్వరంబు లేడగు హేత్రినేత్ర;
మేళములసంఖ్య నూఱు శ్రీమేరుధన్వి;
రాగము లనంతమయ్యెను రాజమౌళి.

బ్రహ్మవీణలోని మొదటియిల్లు మొదలుకొని ౧, ౩, ౪, ౬, ౮, ౧౧, ౧౩, ౧౪, ౧౬, ౧౮, ౨౧, ౨౩ — ఇట్లు బేసియింట్లు పండ్రెండును వ్రాసి, అందు (స్వరములును) స్వర, భేదములును, ఆ యిండ్లపేరులును వ్రాయునది. అట్లు వ్రాసిన నది విష్ణువీణ యగును. ఆవీణకు మొదటియంగంబైన శ్రుతులు పండ్రెండు; రెండవ యంగంబైన స్వరము (లేడు; మూఁడవ యంగంబయిన మేళములు నూఱు; నాల్గవ యంగంబయిన రాగము) లనంతములు.

క. ధర బ్రహ్మవీణలక్షణ
మరుదుగ తిరువేంగడాంకవరకవి వరుసన్
సరసముతో వ్రాసి యిచ్చెను
అరుదుగ శ్రీ కుంతలంబు (లాంబ) కరిమెగ
నిదియున్.

క. స్వర్గాధిప[?] సేమా, యప
వర్గప్రదనామ, భీమ, వరగిరిధామా,
దుర్గేశా, జితకామా,
[?]భర్గార్ధితమకుటసోమ, భవహరనామా !

ప్రథమాశ్వాసము సంపూర్ణము.

ఇఁకను రుద్రవీణకు (శ్రుతి) స్వరమేళరాగంబు లను నాలుగంగంబులు వివరించెద;

క. శ్రుతి [?] వీణను సమసంఖ్యా
శ్రుతులిం డ్లీరాఱు వేగ సుందరముగనుఁ
క్షితిలోనను నీవీణయి
యతిశయముగ వెలయుచుండు నంబరకేశా !

బ్రహ్మవీణను ౨, ౪, ౬, ౮, ౧౦, ౧౨, ౧౪, ౧౬, ౧౮, ౨౦, ౨౨, ౨౪—ఈ ప్రకారము సమసంఖ్యగానుండు పండ్రెండిండ్లును, ఆ యిండ్ల శ్రుతులును శివవీణయని తెలియునది.

ఈ పండ్రెండుశ్రుతుల కభిధానం బెట్టిదనిన:

క. రాన ఘన శ్రుతు లనుచును
దానయు నయ శాయ లనుచుఁ దన రిలలో నీ
వీణఁ వయ తోయ లనఁ
మానా జయనరకరములు మఱి వీర యనఁ.

రాన, ఘన, తను, దాన, నయ, శాయ, వయ, తోయ, జయ, నర, కర, వీర — ఈరీతిని పండ్రెండు శ్రుతుల కభిధానంబులని తెలియునది.

ఈ పండ్రెండు శ్రుతులలో మిశ్రశ్రుతులిన్నియనియు, శుద్ధశ్రుతు లిన్నియనియు, మిశ్రశ్రుతులు హెచ్చింపగా శ్రుతి సంఖ్య హెచ్చునదియు చెప్పెద:

క. వరశుద్ధశ్రుతు లెనిమిది
ధరమిశ్రశ్రుతులు నాల్గు దన రీరాత్రై ;
మరి మిశ్రము రెట్టింపఁగ
(హా)ర, పదియాఱౌను శ్రుతులు నంబరకేశా !

శుద్ధశ్రుతులు ౮, మిశ్రశ్రుతులు ౪ — ఇట్లు పండ్రెండు శ్రుతులని తెలియునది. మిశ్రశ్రుతులు రెట్టింపఁగా ౧౬ శ్రుతు లగును. ఇరు శ్రుతు లేకశ్రుతియైనందువలన మిశ్రశ్రుతులని పేరు గల్గెను. కనుక ద్విగుణంబగును. (ఇదియంతయు) బ్రహ్మవీణ లక్షణములో వివరముగా జెప్పబడియున్నది గనుక నిక్కడ చెప్పలేదు.

ఇఁక రెండవయంగంబైన స్వరలక్షణం బెట్టిదనిన : రిషభములు 3, గాంధారములు 3, ధైవతములు 3, నిషాదములు 3, మధ్యమములు ౨. అదెట్లనిన :

సీ. శుద్ధమొక్కటి చతుశ్రృతి యొక్కటయ్యె షట్
శ్రుతియొక్కటయ్యె రీ శూలపాణి,
అలశుద్ధసాధారణాంతరలని మూఁడు
గాంధారముల కాఖ్య గలిగె శంభు !

... ...

... ...

శివముగా శుద్ధ కైశికి కాకలియు మూఁడు
హర, నిషాదాఖ్యలొ నందముగను,
బెరసి యొకటొకటికి మూఁ డభిఖ్య లగుచు
వెలయు రి గ ధ ని స్వరములు వేదవేద్య,
శుద్ధమును మఱి ప్రతియని మధ్యమములు
మేలు స్వరభేదములు నివె మేరుధన్వ!

శుద్ధరిషభం బొకటి, చతుశ్శ్రుతిరిషభం బొకటి, షట్ఛ్రుతిరిషభం బొకటి; (శుద్ధగాంధారం బొకటి, సాధారణ గాంధారం బొకటి, అంతరగాంధారం బొకటి;) శుద్ధధైవతం బొకటి; చతుశ్శ్రుతిధైవతం బొకటి, షట్ఛ్రుతి ధైవతం బొకటి, శుద్ధనిషాదం బొకటి, కైశికినిషాదం బొకటి, కాకలినిషాదం బొకటి - అని ఇట్లు మూఁడేసి (రిషభగాంధారధైవతనిషాదములు); శుద్ధమధ్యమ మొకటి, ప్రతిమధ్యమ మొకటి—అని రెండు మధ్యమములు — ఇవి స్వర భేదాభి ధానంబులు.

అందు స్వరభేదంబు లెన్నని వివరించెద:

క. ధా రి గ ని ద్వాదశమై
మా రెం డందునను జేరి మఱి పదునాల్గై
చేరి స (పలు) పది యాఱై
మీఱుఁ స్వరభేదసంఖ్య మిగుల శుభంబై.

ధైవతము, రిషభము, గాంధారము, నిషాదము — ఈ నాలుగు స్వరంబులు నొక్కొక్క స్వరంబునకు మూఁడు స్వరభేదంబుల చొప్పున పండ్రెండు స్వరభేదంబులై, మధ్యమములు రెండును చేరి పదునాల్గయి, పంచమ మొకటి, షడ్జమొకటియు చేరి పదునాఱై యీలాగున స్వరభేదంబు లాయెను.

ఈ పదునాఱు స్వరభేదములును ఈ రుద్రవీణపండ్రెండిండ్లలోను పండ్రెండు శ్రుతులుగా నమరియుండు క్రమము వివరమగునట్లుగా భూమిని వ్రాసి చూచు క్రమం బెట్లనిన:

క. వరవల్లకీరీతి నిలఁ
ధరఁ బండ్రెండిండ్లు వ్రాసి తనరిన యిండ్లన్
రి రి రి గ మ మ ప ధ ధ ధ నిస
వరుసగ నుంచవలె వినుము వరగిరిగేహా!

వీణారూపంబున పండ్రెండిండ్లు వ్రాసి యా యిండ్లలో రి రి రి గ మ మ ప ధ ధ ధ ని స యను పండ్రెండు స్వరము లొకయింటి కొకస్వరమువంతున వరుసగా వ్రాయునది. మఱియు:

క. ప స యుండునవియుఁ గాకయు
దశసదనంబులకుఁ బైనఁ దనరినయట్లన్
క ష చ శు ప్ర శు అం ష చ శు లు
వెసఁగాఁ దుదనుండి వ్రాసి వెంశియు వినుమా!

పంచమము షడ్జము నందు రెండిండ్లుగాక మిగిలిన పది యిండ్లపయి కా ష చ శు ప్ర శు అం ష చ శు — ఈ యక్షరములు కొననుండి వ్రాయునది. మఱియు నెట్లనిన:

క. చరిలో శుగ షరిలో సగ
మరి షధలో కైని యుంచి మన్మథదమనా,
షరుసగ చధ శుని యనఁగా
ధరలో నిటు వ్రాసి చూడఁ దగును నటేశా!

చరి అను నీ రెండక్షరము లుండునింట శుగ అను నీ రెండక్షరములు వ్రాయునది. షరి అను రెండక్షరములుండు నింట స(సా)గ అను నీ రెండక్షరములు వ్రాయునది. చధ అను రెండక్షరములు నుండునింట శుని అను నీ రెండక్షరములు వ్రాయునది. షధ అను రెండక్షరములు లుండునింట కైని అను నీ రెండక్షరములు వ్రాయునది. ఈ రీతిగ వ్రాసిచూపిన వివరము తెలియును. ఈ రీతిని వ్రాసినవానిలో స్వరములు కాక సంజ్ఞలుగా జెప్పినయక్షరములను వివరించెద:

క. శూ శుద్ధము చ చతుశ్శ్రుతి
షా షట్శ్రుతి యూ య యంత్ర(తర)సాధారణసా
కైశికి కై, కాకలి కా
వ్రాసి ప్ర ప్రతి యుటంచుఁ బల్కుదు రీశా!

శుద్ధమనుటకు శు, చతుశ్శ్రుతి యనుటకు చ, షట్ శ్రుతి యనుటకు ష, అంతర మనుటకు అ, సాధారాణమనుటకు సా, కైశికి యనుటకు కై, కాకలి యనుటకు కా, ప్రతియనుటకు ప్ర — ఇట్లుసంజ్ఞాక్షరంబు లని తెలియునది.

ఇఁక వీణయిండ్లు వ్రాసి చూపెదను:

శు	చశు	షసా	అం	శు	ప్ర		శు	చశు	షకై	కా	
రి	రిగ	రి గ	గ	మ	మ	ప	ధ	ధని	ధ ని	ని	స

ఇఁకను, మూఁడు వీణెలకును గల దశవిధగమకములు, దశవిధప్రాణములు నెట్లనిన:

సీ. కుడిచేత మీటుచు నెడమపాణిని తంతి
కదలించుదుర(ప్రద్రుత)మునఁ గంపితంబు ;
అమరిక స్వరముల నారోహ మవరోహ
ముగను వాయించుటే మూర్ఛ యండ్రు ;
బా గంమనను విలంబము మధ్యమము దురం (ద్రుతం)
బగుచు వేర్వేఱ నేర్పుఁఋపఁ గాల ;

లెస్స నారోహణజ స్వరాలకు మధ్య
మాంగుష్ఠ మెత్తుంచ మఱి స్వరితము;
అట్టు లవరోహమైనఁ బ్రత్యాహతంబు;
బాగమీటగ నొకస్వరం బలుకఁజేయ
యల్లశా యనుస్వర మందు రవనిలోన;
బిడప నెట్లన్న విషపాన, మదన మథన!

సీ. మీటకమున తంత్రిమీఁదనే యంగుళి
జరిపించి నిలుపుట జారు శంభు;
వామహస్తంబుచే వడిగ తం తడ్డంబు
గా నీడ్చుటే డోఁకగు సుమేశ;
ఆకేలనే తంతు లటుమీట కుంటను
[?] నొలికింట నుంచుటే నొక్కు భర్గ;
[?] వాదంబు మీటును వామహస్తంబైన
డాలంద్రు దానాఖ్య శూలపాణి;
[?]కంపితంబును మూర్ఛన కాలమును
స్వరిత ప్రత్యాహతము (తాయి) స్వరము జారు
ఒరికయును నొక్కు డాలును వ్యోమకేశ,
దశవిధములైన గమకాభిధానము లివె.

తే. శ్రుతియుఁగూర్చుట మీటుట శూలపాణి,
బాగ లోమీటు వెలిమీటు పట్టు విడుపు
తడయు సమమీటు కర్తరిమీ టెడను లయమీ
టన నివే దశప్రాణంబు లనఁ ద్రినేత్ర!

ఇంకను లక్షణము:

సీ. వీణ శ్రుతిగూర్చుట నాణెమౌ శ్రుతియంద్రు;
తర్జనిమీటు దా ధరను మీటు;
మీటు తర్జని వ్రేలు మీఁదెత్తకనె యున్న
లోమీ టటందురు లోకమునను;
పైనెత్తి మీటగు పల్కాలు మేల్మీటు;
మధ్యమమీటు దా మఱి తడంద్రు;
అందులో తర్జని యటు చేర్చి మీటుచో
సమమీ టటందురు సరసముగను;
తర్జనిని మీటి వేగ మధ్యమున నణఁచ
పట్టు నటులంద్రు సరిపడ; బాగ విడుపు
తర్జనైనను మధ్యహితముగనైన
ఘనద్రుతంబుగ మీటుటే కర్తరిమీటు.

(ఇంక మేళంబుల కభిధానంబులు చెప్పెద. అందు శుద్ధ మధ్యమ మేళంబుల కభిధానంబు లెట్లనిన:)

సీ. కనకాంగి రత్నాంగి గానమూర్తియు వన
స్పతి మానవతి యని జగతి వెలయఁ
బిదపను తానరూపియు సేనపతి యని
హనుమత్తోడియు ధేను కనుచు మిగుల
గాను నాటకప్రియ కోకిలప్రియ రూప
వతి గాయకప్రియ వలను వకుళ
భరణ మాయామాళవా గౌళ చక్రవా
కము సూర్యకాంతయు గరళకంఠ,

హాటకాంబర, మేటిఝంకారధ్వనియు
చారునటభైరవీయును కీరవాణి
[?]మాను ఖరహారప్రియ గౌరిమనోహారియును
రహిని వరుణప్రియయు మారరంజనియును.

వ. వెండియు:

సీ. చారుకేశీ యని సరసాంగి యని హరి
కాంభోది యనుచును కాలకాల,
మఱి ధీరశంకరాభరణంబు నానల
ధర నగనందిని గిరినికాంత,

వరరాగప్రియ రాగవర్ధని యనుచును
గాంగేయభూషణి యంగజారి,
శుభవాగధీశ్వరి శూలిని చలనాట
యల శుద్ధమామేళములకుఁ బేర్లు
మొదట నిరులిఖి తుదనుండి మొనసి చూచి
కటపయాసంజ్ఞ సంఖ్యగా గణుతిచేసి
మేళముల కాఖ్యలఁ భేద మెఱుఁగవలయు
నిఁకను బ్రతిమధ్యమేళంబు లిలను వినుమ.

ప్రతిమధ్యమ మేళంబుల కభిధానంబులు చెప్పెద :

సీ. భువిని సాలగ జలార్ణవము జాలవరాళి
నవనీతపావని నాగభూష,
వరరఘుప్రియ యుమావర, గవాంభోదియు
శాగా భవప్రియ పరశుహస్త,
చింతామణయా శుభపంతువరాళియు
నవల షడ్విధమార్గ ణనుచు భర్గ,
అద్భుతంబౌ సువర్ణాంగి దివ్యమణియు
ధవళాంబరీ యని దక్షశిక్ష,

నామనారాయణీ యని కామవర్ధ
నీయు రామప్రియాయని నీలకంఠ,
వెల్గు గమనశ్రమా యని వేదవేద్య,
మఱియు విశ్వంభరీ యని మదనదమన !

వ. మఱియు :

సీ. శ్యామలాంగీ యని షణ్ముఖప్రియ యని
సింహేంద్రమధ్యమ శివ, మహేశ,
విను హైమవతని యవని ధర్మవతి యని
ధర నీతిమతియుఁ గాంతామణి యని
వృషవాహనాయక, ఋషభప్రియా యని
మేలౌ లతాంగని మేరుధన్వి,
వాచస్పతీయని మేచకకల్యాణి
చిత్రాంబరియు సుచారిత్ర యనఁగఁ
దనరు జ్యోతిస్స్వరూపిణి ధాతువర్ధ
నీయని నాసికాభూషణీయు కోస
ల యని రసికప్రియా యని లక్షణముగ
నల్ల ప్రతిమధ్య మేళాఖ్య లమరియుండు.

ఈ సీసపద్యములు నాలుగింటియందుండు డెబ్బదిరెండు మేళములందు జన్యమైన యనంతాలైన రాగంబులలోఁ గొన్ని రాగంబులు చెప్పెద:

శుద్ధమధ్యమ (జన్య) రాగములలో పుట్టిన రాగములు చెప్పెద :

క. కనకాంబరి శుద్ధముఖా
రని కనకాంగిని జనించె; రత్నాంగిని బు
ట్టెను ఫేనద్యుతి శ్రీమతి
యును ఘంటారవము లిగయు సురశూలధరా !

కనకాంబరి, శుద్ధముఖారి — ఈ రెండును కనకాంగిలో పుట్టినవి. ఫేనద్యుతి, శ్రీమతి, ఘంటారవము — ఈ మూడును రత్నాంగిలో పుట్టినవి.

సీ. మహిని సామవరాళి మఱి భిన్నపంచమ
గానమూర్తిని బుట్టె గరళకంఠ ;
వరభానుమతి రసావళి వనస్పతిలోన
భవమయ్యె సితగాత్ర, ఫాలనేత్ర ;
ఘనమనోరంజనియును ఘనశ్యామల
మానవతిఁ గల్గె మదనమథన;
ఘనతనుకీర్తి శృంగారిణియును తాన
రూపిణిఁ జనియించె రుద్ర, శంభు:

బౌళయు సేనాగ్రణియును భోగిరాగ
మనుచు సేనాపతిని జాతమైన దభవ;
శాంత సితదేహ, వృషవాహ, శైలగేహ,
ధరసుజనరక్ష, యనలాక్ష, దక్షశిక్ష.

సాళువరాళి, భిన్నపంచమము — ఈ రెండును గానమూర్తిలో పుట్టినవి. భానుమతి, రసావళి — ఈ రెండును వనస్పతిలో పుట్టినవి. మనోరంజని, ఘనశ్యామల — ఈ రెండును మానవతిలో పుట్టినవి. తనుకీర్తి, * శృంగారిణి — ఈ రెండును తానరూపిలో పుట్టినవి. (సేనాగ్రణి, భోగి రాగము — ఈ రెండును సేనాపతిలోపుట్టినవి).

సీ. ఆహి ర్యసావేరి యావల ఘంటయు
 శుద్ధసామంతయు శుభముగాను
నాగవరాళి పున్నాగవరాళియు
 శుద్ధసీమంతిని శూలపాణి,
చెన్నైనతోడియు ధన్యాసి భూపాల
 హానుమతోడిని బుట్టె సర్భకేశ;
భిన్న షడ్జంబును మిన్న శోకవరాళి
 ధేనుకన్ జనియించె దేవదేవ;

* ఇది పట్టికలో లేదు.

భద్రముగ దీపకము నటాభరణమున్ను
నాటకప్రియమేళాన నవతరించె;
వర్ధనియు కోకిలారవ వసుధ గోకి
లప్రియను బుట్టె శంకరా, లక్షణముగ.

ఆహిరి, అసావేరి, * ఘంట, నాగవరాళి, పున్నాగవరాళి, శుద్ధసామంత, తోడి, ధన్యాసి, భూపాళ, శుద్ధసీమంతిని — ఈ పదియును హానుమతోడిలో పుట్టినవి. భిన్నషడ్జము, శోకవరాళి — ఈ రెండును ధేనుకలో పుట్టినవి. నటాభరణము, దీపకము — ఈ రెండును నాటకప్రియలో పుట్టినవి. వర్ధని, కోకిలారవము ఈ రెండును కోకిలప్రియలో పుట్టినవి.

గీ. భర్గ, రోహ్యనగంబు రూపావతందుఁ
 (గలిగె); హెజ్జజ్జియును జుజాహుళియుఁ బిదప
 మేలు కలకంఠి కలగడ మేఘరాగ
 ము లిల గాయకప్రియలోనఁ గలిగి వెలసె.

రోహ్యనగం బొక్కటి రూపావతిలో పుట్టినది. హెజ్జజ్జి, జుజాహుళి, కలకంఠి, కలగడ, మేఘరాగము — ఈయైదును గాయకప్రియలో పుట్టినవి.

* ఈ రాగము పట్టికలో లేదు.

క. సరసవసంతముఖారియు
విరుపాతు వసంతభైరవియు సోమయునర్గా
వరవకుళాభరణంబున
మరి భవమై బాగ వెలయు మహి నెల్లపురా.

వసంతముఖారి, వసంతభైరవి, సోమ—ఈ మూడును వకుళాభరణములో పుట్టినవి.

సీ. గౌళ బౌళియు మేచబౌళి దేశియగౌళి
గౌరియు లలితయు గౌళిపంతు
గుండక్రియయు పాడి గుమ్మకాంభోదని
పూర్వి వసంతయు పూర్వగౌళ
సురసింధు గుజ్జరి శుద్ధక్రియయుఁ బూర్ణ
పంచమంబు లలితపంచమంబు
సాళంగనాటయు సారంగనాట సౌ
రాష్ట్రంబు మఱి మేఘరంజనియును
కన్నడ బంగాళ ఘనజగన్మోహిని
యారుద్రదేశికి యల్ల టక్క
నాదనామక్రియ నలువైనమంగళ
కైశికి సావేరి కలవ [?] పరజు.

మారువయు శేవగుప్తియు మలహారియును
మార్గదేశికి సింధురామక్రియయును
మాయ మాళవగౌళందు మహిని బుట్టె
భవ్యదాయక, భవభీమ, భవ్య, వినుమ.

గౌళ, బౌళి, మేచబౌళి, దేశీయగౌళి, గౌరి, లలిత, గౌళిపంతు, గుండక్రియ, పాడి, గుమ్మకాంభోది, పూర్వి, వసంత, *పూర్వగౌళ, సురసింధు, గుజ్జరి, శుద్ధక్రియ, పూర్ణపంచమము, లలితపంచమము, సాళంగనాట, సారంగనాట, సౌరాష్ట్రి, మేఘరంజని, కన్నడబంగాళ, జగన్మోహిని, ఆరుద్రదేశికి, టక్క, నాదనామక్రియ, మంగళకైశికి, సావేరి, పరజు, మారువ, శేవగుప్తి, మలహారి, మార్గదేశికి, సింధురామక్రియ — ఈ ముప్పదియైదును మాయామాళవగౌళలో పుట్టినవి.

సీ. చక్రవాకమున భుజంగిని వేగవా
హినియుఁ గళావతి జనన మయ్యె;
సుప్రదీపము సింధు సూర్యకాంతం బను
మేళంబునం బుట్టె మేరుధన్వి;
సింహాళ కల్లోల శుద్ధమాళవియును
హాటకాంబరిలోన నవతరించె;

* ఇది పట్టికలో లేదు.

ఝుంకారధ్వనిలోన ఝుంకారభ్రమరియు
నలపూర్ణలలితయు నద్భుతముగ,
జాతమై వెల్గుచుండు నీజగతిలోన
రాజశేఖర, వరరాజరాజసఖ్య,
భూతనాయక, వృషవాహ, భూతిదేహ,
శేషకంకణ, విషపాన, చర్మవసన!

భుజంగిని, వేగవాహిని, కళావతి—ఈ మూఁడును చక్రవాకములో పుట్టినవి. సుప్రదీపము, సింధు—ఈ రెండును సూర్యకాంతలో పుట్టినవి. సింహాళి, కల్లోల, శుద్ధమాళవి—ఈ మూఁడును హాటకాంబరిలో పుట్టినవి. ఝుంకారభ్రమరి, పూర్ణలలిత—ఈ రెండును ఝుంకారధ్వనిలో పుట్టినవి.

సీ. ఆనందభైరవి యమృతవాహినియును
ఆభేరిరాగంబు ననుచు శంభు,
శుద్ధధన్యాసియు శుద్ధదేశియుఁగూడ
కనకవసంతయుఁ గామవైరి,
హిందోళ వాసంత హిందోళయుఁ మార్గ
హిందోళభైరవి యిందుమౌళి,
బాగ దేవక్రియ నాగగాంధారియుఁ
జెన్నొ నుదయరవిచంద్రికయును

దేవగాంధారియును గోపికావసంత
చాపఘంటయు జింగ్లా జయంతశ్రీయు
నింగుఘంట వరాళివసంత మాంజి
రీతిగౌళ నటభైరవిఁ బుట్టె రీతిగాను. [?]

ఆనందభైరవి, అమృతవాహిని, ఆభేరి, శుద్ధధన్యాసి, శుద్ధదేశి, [1] కనకవసంత, హిందోళవసంత, హిందోళ, మార్గహిందోళ, భైరవి, [2] దేవక్రియ, నాగగాంధారి, ఉదయరవిచంద్రిక, [3] దేవగాంధారి, గోపికావసంత, చాపఘంటారవము, జింగ్లా, జయంతశ్రీ, ఇంగుఘంట, వసంతవరాళి, మాంజి, రీతిగౌళ — ఈయిరువదిరెండును నటభైరవిలో పుట్టినవి.

[?]గీ. కర్ణటక దేవగాంధారి ఘనముగాను
మఱియు మాధవి కిరణావళీ జయశ్రీ
గట్టువిల్తుఁడఁ కల్యాణవసంత పిదప
కీరవాణిని బుట్టెను మారవైరి!

కర్ణాటకదేవగాంధారి, మాధవి, కిరణావళి, జయశ్రీ, కల్యాణవసంత — ఈయైదును కీరవాణిలో పుట్టినవి.

1_2_3. ఈ రాగములు పట్టికలో కానరావు.

సీ. మధ్యమావతి ఫలమంజరి మణిరంగు
మాళవ శ్రీ బాలమంజరి యును
సాళగభైరవి సాస[?] కన్నడగౌళ
సింధుధన్యాసియు సైంధవికను
శుద్ధభైరవియును శుద్ధబంగాళయు
శ్రీరాగమును మల్లి శివముగాను
శ్రీరంజనియు మంజరియు మనోహరియును
నీలకంధర, కళానిధియు కాఫి
దేవమనోహరి భావజహర, విను
మారువ ధన్యాసి మఱి ముఖారి
జయనారణియును జగతిలో మేలైన
భోగిరాగంబును బాగ వెలయు
చంద్రశేఖర, హుసేని సిద్ధసేన [?]
... ...
ఇన్నిరాగంబులును జూడఁ దిన్నగాను
ఖరహరప్రియలోనను గలసి మెఱసె.

మధ్యమావతి, ఫలమంజరి, మణిరంగు, మాళవ శ్రీ, [1]బాలమంజరి, సాళగభైరవి, కన్నడగౌళ, సింధుధన్యాసి, సైంధవి,

1. పట్టికలో మంజరి యని కలదు.

శుద్ధభైరవి, శుద్ధ బంగాళ, శ్రీరాగము, శ్రీరంజని, మంజరి, మనోహరి, కళానిధి, దేవమనోహరి, కాఫి, మారువధన్యాసి, ముఖారి, జయనారాయణి, [1]భోగి, హుసేని, సిద్ధసేన, జయంత సేన—ఈ యిరువదియైదును ఖరహరప్రియలో పుట్టినవి.

గీ. అద్భుతముగాను వేళావళనుచు నొకటి
... ...
అవలను వీరవాసంత యనుచు నొకటి
బాగవరుణప్రియను బుట్టి పరగ జగతి.

వేళావళియనునొకటి గౌరీమనోహరిలో పుట్టినది. వీర వసంతమొక్కటియు వరుణప్రియలో పుట్టినది.

గీ. దశముఖారి శరద్యుతి ధరను మార
రంజనిని జాతమయ్యెఁ; దరంగిణియును
జారుకేశిం దమరఁబుట్టి చెలఁగుచుండు
రాజశేఖర, వరసర్పరాజభూష!

దశముఖారి, [2]శరద్యుతి, ఈ రెండును మారరంజనిలో పుట్టినవి. తరంగిణియొకటియును చారుకేశిలో పుట్టినది.

1. ఆభోగి యని పట్టికలో నున్నది. 2. పట్టికలో శరద్వతియని యున్నది.

క. సరసాంగిని సురసేనయు
వరరామ మనోహారియును వరునగ శంభూ,
ధరఁ బుట్టె దివ్యపంచమ
మరుసుగ నీ కృపను ఈశ, కనకసభేశా !

సురసేన, రామమనోహరి, దివ్యపంచమము — ఈ మూఁడును సరసాంగిని బుట్టినవి.

సీ. మాయాతరంగిణి మాళవి మోహన
కాంభోది రవిచంద్రికయును బిదప
నాగస్వరావళి నారాయణీ గౌళ
నారాయణి సురట నాగభూష,
నవరసకన్నడ నాణ్ణమా నంధాళి
సామరాగంబు స్వరావళియును
ఎఱుకలకాంభోది మఱి సరస్వతిమనో
హారి జుజావంతి నీలాంబరియును

అవలఁ గేదారగౌళ బలహంస శంభు,
కుశల వారాళి బహుధార్య కుధరచాప,
రాగమంజరియును కోకిలధ్వనిశ,
మేలు బంగాళ యనుచును మేదినందు.

గీ. నటకురంజియు నాయకి నాగభూష,
బ్యాగు ఝుంజోటి దర్బారు పరగు జగతి
నల యఠాణ ఖమాజియు నద్భుతముగ
వెండియును రాగముల్ విను విశ్వనాథ !

క. మఱియుఁ బ్రతాపవరాళియు
వర నటనారాయణియు నవల యీశమనో
హారి మత్తకోకిలయునగ్
హరికాంభోదిని జనించె హర, నీనుకృపగ్

మాయాతరంగిణి, మాళవి, మోహన, కాంభోది, రవిచంద్రిక, నాగస్వరావళి, నారాయణగౌళ, నారాయణి, సురటి, నవరసకన్నడ, అంధాళి, సామరాగము, స్వరావళి, ఎరుకలకాంభోది, సరస్వతీమనోహరి, జుజావంతి, నీలాంబరి, కేదారగౌళ, బలహంస, కుశ(ంత)లవరాళి, బహుధార్య, రాగమ(ప)ంజరి, కోకిలధ్వని, బంగాళ, నాటకురంజి, నాయకి, బ్యాగు, ఝుంజోటి, [1] దర్బారు, అఠాణ, ఖమాసు, ప్రతాపవరాళి,[2] నటనారాయణి, ఈశమనోహరి, మత్తకోకిల — ఈ ముప్పదియైదును హరికాంభోదిలో పుట్టినవి.

1-2. ఈ రెండు రాగములు పట్టికలో లేవు.

సీ. నవరోజు కన్నడ నాగధ్వనీ మాహు

రీ బేగడయు బిల్హరీయు శంభు,

శుద్ధసావేరియు సింధు శుద్ధవసంత

ఆహిరినాట కోలాహలంబు

నారణదేశాక్షి యారభి కేదార

జనరంజనీ వివర్ధని కురంజి

శహానరాగంబును మహిని గౌడమలారు

పూర్ణచంద్రిక జులావు పునకధారి,

శంకరాభరణముఁ జెలువుగాఁ బుట్టెను

వర ధీరశంకరాభరణమందు

నవనిలో నీ కిది యర్పితంబగునయ్య

సరవిగాఁ జూడను సర్పహార!

ధరను నాగా(నగ) నందినిని సామదం(మంతం)బు వొడమె

నవల యాగప్రియను గలహంస పుట్టె

నిందు శేఖర, సుందరస్కందజనక

విఘ్నహర, మారతనుతూలకృష్ణవర్త్మ

నవరోజు, కన్నడ, నాగధ్వని, మాహురి, బేగడ, బిలహరి, శుద్ధసావేరి, సింధు, శుద్ధవసంత, ఆహిరినాట, కోలా

హలము, నారాయణదేశాక్షి, ఆరభి, కేదార, జనరంజని, వివర్ధని, కురంజి, శహాన, గౌడమలారు, పూర్ణచంద్రిక, జులావు, *శంకరాభరణము—ఈ యిరువదియొకటియును (రెండును), ధీర శంకరాభరణమందు పుట్టినవి. సామదంబొకటియు నాగానందిని లో పుట్టినది. కలహంస యొక్కటియు యాగప్రియలో పుట్టినది.

సీ. రాగచూడామణి రాగవర్ధనిలోన

భవమయ్యె ఖంకేశ, పార్వతీశ;

గంగాతరంగిణి గాంగేయభూషణిఁ

బుట్టెను ఖలశోష, పార్వతీశ;

బాగ ఛాయానాట భానుమంజరియును,

శారదాభరణ మీశా, పురారి,

వాగధీశ్వరిలోన వడిగఁ బుట్టెను; గాన

వారిధి దేశాక్షి మేరుధన్వ,

శూలినిని జాతమయ్యెఁ ద్రిశూలపాణి;

నాట [1] మంజుళ [2] గంభీర నాటతిగయు

జగతిఁ జలనాటలోనను జననమయ్యె *

... ...

---

*ఈ రాగము పట్టికలో లేదు. 1-2-ఈ రెండు రాగములును పట్టికలో లేవు. * దీనికి టీక మాతృకలో లేదు.

(శుద్ధమధ్యమ మేళములకు రాగములు)

1. కనకాంగి—శురి, శుగ, శుమ, ప, శుధ, శుని, స. ఇది. సంపూర్ణము. దీనిలో జన్యరాగములు:

కనకాంబరి—ఆరోహి: సగరిగమపధనిధస;
అవరోహి: సనిధపమగరిస.

శుద్ధముఖారి—ఆ: సరిగమపధనిస;
అవ: సనిధపమగరిస.

2. రత్నాంగి—కైని, ఇతరము శుద్ధము. సంపూర్ణము. జన్య రాగములు:

ఫేనద్యుతి—ఆ: సరిమపధనిస;
అవ: సనిధమగరిస.

శ్రీమతి—ఆ: సరిగమపధస;
అవ: సనిధపగరిస.

ఘంటారవము—ఆ: సరిగమపనిస;
అవ: సనిధపమగరిస.

3. గానమూర్తి— కాని, ఇతరము శు. సంపూర్ణము. జన్య రాగములు:

సామవరాళి—ఆ: సరిమపధనిస;
అవ: సనిధపమగరిస. షడ్జగ్రహము.

భిన్నపంచమము—ఆ: సగమపధనిస;
అవ: సనిధపమగరిస.

4. వనస్పతి—చధ, కైని ఇతరము శు. సంపూర్ణము. జన్య రాగములు:

రసావళి—ఆ: సరిమపధనిస;
అవ: సధమపరిస.

భానుమతి—ఆ: సరిగరిమపస;
అవ: సధపమగరిస.

5. మానవతి—చధ, కాని, ఇతరము శు. సంపూర్ణము. జన్య రాగములు:

మనోరంజని—ఆ: సరిమపధనిస;
అవ: సనిధపధమగరిస.

ఘనశ్యామల—ఆ: సగమపధస;
అవ: సనిధపమగరిస.

6. తానరూపి—షధ, కాని, ఇతరము శు. సంపూర్ణము. జన్యరాగములు:

తనుకీర్తి—ఆ: సరిమపనిస;
అవ: సనిధనిపమగమరిస.

7. సేనాపతి—శురి, సాగ, శుమ, ప, శుధ, శుని, స. సంపూర్ణము. జన్యరాగములు:

సేనాగ్రణి—ఆ: సరిగరిమగమధనిస;
అవ: సనిధపమగరిస.

భోగి—ఆ: సగమపధనిస;
అవ: సనిధపమగరిస.

8. హనుమత్తోడి—శురి, సాగ, శుమ, ప, శుధ, కైని, స. సంపూర్ణమూర్ఛన. జన్యరాగములు:

తోడి—ఆ: సరిగమపధనిస;
అవ: సనిధమగరిస.

భూపాళ—ఆ: సరిగపధస;
అవ: సధపగరిస.

నాగవరాళి—ఆ: నిసరిగమపధ;
అవ: ప (ని) ధపమగరిసని

… … …—ఆ: సరిగమపధనిస;
అవ: సనిధమగరిస.

శుద్ధసామంత—ఆ: ధసరిమపధ;
అవ: ధసమగరిస.

అసావేరి—ఆ: సరిమపధస;
అవ: సనిధపమగరిస.

పున్నాగవరాళి—ఆ: సరిగమపధని;
అవ: నిధపమగరిసని.

శుద్ధసీమంతిని—ఆ: సరిగమపధస;
అవ: సధపమగరిస.

ఆహిరి—ఆ: సరిసగమపధనిస;
అవ: సనిధపమగరిస.

ధన్యాసి—ఆ: సగమపనిస;
అవ: సనిధపమగరిస.

9. ధేనుక—శురి, సాగ, శుమ, ప, శుధ, కాని, స. సంపూర్ణము. జన్యరాగములు:

భిన్నషడ్జము—ఆ: సరిగరిపమపనిస;
అవ: సధపమగరిస.

శోకవరాళి—ఆ: సగమనిధ;
అవ: పమగరిమగరిస.

10. నాటకప్రియ—శురి, సాగ, శుమ, ప, చధ, కైని, స. సంపూర్ణము. జన్యరాగములు:

దీపకము—ఆ: సరిగమపధనిస;
అవ: సనిధధపమగరిస.

నటాభరణము—ఆ: సరిగమపధపనిస;
అవ: సనిధపమగరిస.

11. కోకిలప్రియ—శురి, సాగ, శుమ, ప, చధ, కాని, స.
సంపూర్ణము. జన్యరాగములు:

వర్ధని—ఆ: సగమపమపధనిస;
అవ: సనిపధపమగస.

కోకిలారవము—ఆ: సరిగరిమపధనిస;
అవ: సనిధపమగరిస.

12. రూపావతి—శురి, సాగ, శుమ, ప, షధ, కాని, స.
సంపూర్ణము. జన్యరాగములు:

రోహ్యనగము—ఆ: సమపధనిస;
అవ: సధనిపమగరిస.

13. గాయకప్రియ—శురి, అంగ, శుమ, ప, శుధ, శుని, స.
సంపూర్ణము. జన్యరాగములు:

హెజ్జజ్జి—ఆ: సరిగమపధస;
అవ: సనిధపమగరిస.

మేఘరాగము—ఆ: సరిమపనిధపస;
అవ: సనిధపమరిస.

జుజాహుళి—ఆ: సమగమపధనిస;
అవ: సధనిధపమగస.

కలకంఠి—ఆ: సరిమపధనిస;
అవ: సనిధపగరిస.

కలగడ—ఆ: సరిగపధనిస;
అవ: సనిధపగరిస.

14. వకుళాభరణము—శురి, అంగ, శుమ, ప, శుధ, కైని,
స. సంపూర్ణము. జన్యరాగములు:

వసంతభైరవి—ఆ: సరిగమధనిస;
అవ: సనిధపమగరిస. ధగ్రహము

సోమరాగము—ఆ: సరిమపమధనిస;
అవ: సనిధమగరిస. సగ్రహము

వసంతముఖారి—ఆ: సమగమపధనిస;
అవ: సనిధపమగరిస.

15. మాయామాళవగౌళ—శురి,అంగ, శుమ, ప, శుధ, కాని,
స. సంపూర్ణము. సగ్రహము. జన్యరాగములు:

నాదనామక్రియ—ఆ: సరిగమపధని;
అవ: సనిధపమగరిస. నిగ్రహము

గుమ్మకాంభోది—ఆ: సరిగపధనిధస;
అవ: సనిధపమగరిస. సగ్రహము

మేచబౌళి—ఆ: సరిగపధస;
అవ: సనిధపమగరిస.

కే(వ)గుప్తి—ఆ: సరిగపధస;
అవ: సధపగరిస. సగ్రహము

మలహరి—ఆ: సరిమపధస;
అవ: సధపమగరిస.

లలితపంచమము—ఆ: సరిగమధనిస;
అవ: సనిధమపమగరిస. కన్నడ బంగాళ ఛాయ. గ(స)గ్రహము

మారువ—ఆ: సగమపధనిధపస;
అవ: సనిధపమధమపమగరిస. సగ్రహము

శుద్ధక్రియ—ఆ: సరిపమపధస;
అవ: సధపమగరిస. మలహరిఛాయ సగ్రహము

సావేరి—ఆ: సరిమపధస;
అవ: సధపమగరిస. సగ్రహము

జగన్మోహిని—ఆ: రిసగమపనిస;
అవ: సనిపమగరిస. సగ్రహము

గౌళ—ఆ: సరిగమరిమపనిస;
అవ: సనిపమగరిస. సగ్రహము

బౌళి—ఆ: సరిగపధస;
అవ: సనిధపగరిస. నిగ్రహము

సారంగనాట—ఆ: సరిమపధస;
అవ: సనిసధపమగరిస. సగ్రహము

గుజ్జరి—ఆ: సరిగమపధనిస;
అవ: సధసనిధపమగగరిస. సగ్రహము

సాళంగనాట—ఆ: సరిసమపధస;
అవ: సధపసనిసధపమగరిస. ధగ్రహము

మేఘరంజని—ఆ: సరిగమనిస;
అవ: సనిమగరిస. సగ్రహము

పాడి—ఆ: సరిమపనిస;
అవ: సనిపధపమరిస. సగ్రహము

పూర్ణపంచమము—ఆ: సరిగమపధ;
అవ: ధపమగరిస. సౌరాష్ట్రఛాయ. సగ్రహము

సురసింధు—ఆ: సమగమపధనిధస;
అవ: సనిధపమరిగరిస. గౌళఛాయ. సగ్రహము

దేశీయగౌళి—ఆ: సరిసపధనిస;
అవ: సనిధపసరిస.

గౌరి—ఆ: సరిమపనిస;
అవ: సనిధపమగరిస. సగ్రహము

సింధురామక్రియ—ఆ: సగమపధనిస;
అవ: సనిధపమగస. సగ్రహము

గౌళిపంతు—ఆ: సరిగరిమపధపనిస;
అవ: సనిధపమగరిస. సగ్రహము

సౌరాష్ట్రము—ఆ: సరిగమపధనిస;
అవ: సనిధపమగరిస. సగ్రహము

ఆర్ద్రదేశికి—ఆ: సరిగమపధనిస;
అవ: సధపమగరిస. సగ్రహము

కన్నడబంగాళ—ఆ: సరిమగమధపధస;
అవ: సధపమగరిస. సగ్రహము

గుండక్రియ—ఆ: సరిపమనిస;
అవ: సనిపధపమగరిస. సగ్రహము

మార్గదేశికి—ఆ: సరిగమపధనిస;
అవ: సధమపగరిస. సగ్రహము

టక్క—ఆ: సరిసగమగపమధనిస;
అవ: సనిధమగపమరిగస. సగ్రహము

పరజు—ఆ: సరిగమపధనిస;
అవ: సనిధపమగనిస. సగ్రహము

పూర్వి—ఆ: సరిగమపధనిస;
అవ: సనిధపమగరిస. సగ్రహము

మంగళకైశికి—ఆ: సమగమపమ;
అవ: పనిధపమగరిస. సగ్రహము

లలిత—ఆ: సరిసమధనిస;
అవ: సనిధమగరిస. సగ్రహము

వసంత—ఆ: సగమధనిస;
అవ: సనిధపమగరిస.

16. చక్రవాకము—శురి, అంగ, శుమ, ప, చధ, కైని, స.
సంపూర్ణము. సగ్రహము. జన్యరాగములు:

కళావతి—ఆ: సరిమపధమ;
అవ: సధపమగసరిస. మలహారిఛాయ. నిగ్రహము

వేగవాహిని—ఆ: సరిగమపధనిధస;
అవ: సనిధపమగరిగరిస. సగ్రహము

భుజంగిని—ఆ: సరిసమగమనిధనిస;
అవ: సనిధమగరిస. సగ్రహము

17. సూర్యకాంతము—శురి, అంగ, శుమ, ప, చధ, కాని, స. సంపూర్ణము. జన్యరాగములు:

సుప్రదీపము—ఆ: సరిమపధనిస;
అవ: సనిధపమగమరిస. సగ్రహము

సింధురాగము—ఆ: సమమపమధస;
అవ: సనిధపమపమగరిస. సగ్రహము

18. హాటకాంబరి—శురి, అంగ, శుమ, ప, షధ, కాని, స. సంపూర్ణము. జన్యరాగములు:

శుద్ధమాళవి—ఆ: సగరిగమపధనిస;
అవ: సనిధపమగరిస. సగ్రహము

సింహాళరాగము—ఆ: సరిగమపధనిస;
అవ: సనిధపమగరిస. సగ్రహము

కల్లోలము—ఆ: సగమపధనిస;
అవ: సనిధనిపమగస. సగ్రహము

19. ఝుంకారధ్వని—చరి, సాగ, శుమ, ప, శుధ, శుని, స. సంపూర్ణము. జన్యరాగములు:

ఝుంకారభ్రమరి—ఆ: సరిగమపధనిధస;
అవ: ధనిధపమగరిస.

పూర్ణలలిత—ఆ: సగరిగరిమపస;
అవ: సనిధపమగరిస.

20. నటభైరవి—చరి, సాగ, శుమ, ప, శుధ, కైని, స. సంపూర్ణము. సగ్రహము. జన్యరాగములు:

భైరవి—ఆ: సరిగమనిధనిస;
అవ: సనిధమగరిస. సగ్రహము

రీతిగౌళ—ఆ: సగరిగమపధనిస;
అవ: సనిధపమగరిస. ధగ్రహము

జయంతశ్రీ—ఆ: సగమధనిస;
అవ: సనిధమపగనిస. నిగ్రహము

శుద్ధధన్యాసి—ఆ: సగమపనిస;
అవ: సనిపమగస. సగ్రహము

హిందోళ—ఆ: సమగమధనిస;
అవ: సనిధమగస. సగ్రహము

ఆభేరి—ఆ: సగమపనిస;
అవ: సనిధపమగరిస. ఆరభిఛాయ. సగ్రహము

ఉదయరవిచంద్రిక—ఆ: సగమపనిస;
అవ: సనిపమగస. శుద్ధధన్యాసిఛాయ. సగ్రహము

ఆనందభైరవి—ఆ: సగమపధపస;
అవ: సనిధపమగరిస. ధగ్రహము

ఇందుఘంట—ఆ: సగమపధపని;
అవ: ధపమగరిస. ఘంటఛాయ. సగ్రహము

వసంతవరాళి—ఆ: సరిమపధని;
అవ: ధపగరిస. సగ్రహము

నాగగాంధారి—ఆ: సరిగమపధని;
అవ: ధపమగరిస. ధన్యాసిఛాయ.
సగ్రహము

మాంజి—ఆ: సరిగమపధనిస;
అవ: సనిధపమగరిస.

శుద్ధదేశి—ఆ: సరిమపధనిస;
అవ: సనిధపమగరిస.

మార్గహిందోళము—ఆ: సరిగమపధనిస;
అవ: సనిధపమగరిస. సగ్రహము

గోపికావసంతము—ఆ: సమపనిధనిధస;
అవ: సనిధపమగస. సగ్రహము

చాపఘంటారవము—ఆ: సగమపని;
అవ: ధమగరినిస. సగ్రహము

హిందోళవసంతము—ఆ: సగమపధనిధస;
అవ: సనిధపమధమగస. సగ్రహము

అమృతవాహిని—ఆ: సరిమపధనిస;
అవ: సనిధమగరిస. ధగ్రహము

జింగ్లా—ఆ: సరిగమపధనిధపస;
అవ: సనిధపమగరిస.

21. కీరవాణి—చరి, సాగ, శుమ, ప, శుధ, కాని, స. సంపూర్ణము. జన్యరాగములు:

జయశ్రీ—ఆ: సరిగమపధనిధస;
అవ: సనిధపమగరిస. పూర్విఛాయ

కిరణావళి—ఆ: సరిగమపధనిస;
అవ: సపమగరిస.

మాధవి—ఆ: సమగమపధనిస;
అవ: సనిధపమసమగరిస.

కల్యాణవసంత—ఆ: సగమధనిస;
అవ: సనిధపమగరిస.

కర్ణాటకదేవగాంధారి—ఆ: నిసగమప;
అవ: ధపమగరిసని.

22. ఖరహరప్రియ—చరి, సగ, శుమ, ప, చధ, కైని, స. సంపూర్ణము. జన్యరాగములు:

శ్రీరాగము—ఆ: సరిమపనిస;
అవ: సనిపధనిపమరిగరిస.

మాళవశ్రీ—ఆ: సమగమపనిధనిపధనిస;
అవ: సనిధమగస.

కన్నడగౌళ—ఆ: సరిగమపనిస;
అవ: సనిధపమగస. నిగ్రహము

మధ్యమావతి—ఆ: సరిమపనిస;
అవ: సనిపమరిస. సగ్రహము

ఫలమంజరి—ఆ: సగమధస;
అవ: సనిధపమగమరిస. సగ్రహము

మణిరంగు—ఆ: సరిమగమపనిస;
అవ: సనిపమగరిస. సగ్రహము

జయంతసేన—ఆ: సగమపధస;
అవ: సనిధపమగస. మాళవశ్రీఛాయ.

సైంధవి—ఆ: నిధనిసరిగమపధనిస;
అవ: సనిధపమగరిసనిధనిస.

శుద్ధభైరవి—ఆ: సగమనిధస;
అవ: సనిధమగరిస. రీతిగౌళఛాయ

మారువధన్యాసి—ఆ: సగమపధస;
అవ: సనిధపమధమగరిస. దేవగాంధారి ఛాయ. రిగ్రహము

[1] ఆభోగి—ఆ: సరిగమధస;
అవ: సధమగరిస.

1. పద్యమున భోగియని యని యున్నది.

సాళగభైరవి—ఆ: సరిమపధస;
అవ: సనిధపమగరిస.

జయనారాయణి—ఆ: సరిగమపధస;
అవ: సనిధపమగరిస. కాంభోదిఛాయ

కళానిధి—ఆ: సరిగమసపమధనిస;
అవ: సనిధపమగరిస.

సింధుధన్యాసి—ఆ: సగమపనిస;
అవ: సనిపమగస.

మనోహారి—ఆ: సగరిమపధస;
అవ: సధపమగరిస. కన్నడగౌళిఛాయ.

[1] పంచమరాగము—ఆ: సరిధధపనిస;
అవ: సనిధపమగరిస.

సిద్ధసేన—ఆ: సగరిగమపధస;
అవ: సనిధమపమరిగరిస.

శుద్ధబంగాళము—ఆ: సరిమపధస;
అవ: సధపమరిగరిస.

మంజరి—ఆ: సగరిగమమపనిధస;
అవ: సనిధపమగరిస.

1. ఇది పద్యమున లేదు.

హుసేని—ఆ: సరిగమపధనిస;
అవ: సనిధపమగరిస.

కాఫిరాగము—ఆ: సరిగమపధనిస;
అవ: సనిధపమగరిస.

శ్రీరంజని—ఆ: సరిగమపధనిస;
అవ: సనిధమగరిస.

ముఖారి—ఆ: సరిగమపధనిధస;
అవ: సనిధపమగరిస.

దేవమనోహరి—ఆ: సరిమపధనిస;
అవ: సనిధనిపమరిస.

వసంత—ఆ: సగమధనిస;
అవ: సనిధమగరిస.

23. గౌరీమనోహరి—చరి, సాగ, శుమ, ప, చధ, కాని, స. సంపూర్ణము. జన్యరాగములు:

వేళావళి—ఆ: సరిగమపధస;
అవ: సనిధపమగస.

24. వరుణప్రియ—చరి, సాగ, శుమ, ప, షధ, కాని, స. సంపూర్ణము. జన్యరాగము:

వీరవసంత—ఆ: సగరిమపప;
అవ: సనిధపమగరిగరిస.

25. మారరంజని—చరి, అంగ, శుమ, ప, శుధ, శుని, స. సంపూర్ణము.

శరద్వతి—ఆ: సరిగమపధనిధస;
అవ: సనిధపమగరిస.

ద(దే)శముఖారి—ఆ: సరిగమపధనిధస;
అవ: సధనిధపమగరిస.

కేసరి—ఆ: సరిగమమధపధస;
అవ: సధనిధమమగరిస.

26. చారుకేశి—చరి, అంగ, శుమ, ప, శుధ, కైని, స. సంపూర్ణము. జన్యరాగములు:

తరంగిణి—ఆ: సరిమగరిమపధనిధస;
అవ: సనిధపమగరిస.

27. సరసాంగి—చరి, అంగ, శుమ, ప, శుధ, కాని, స. సంపూర్ణము. జన్యరాగము:

సురసేన—ఆ: సరిమపధస;
అవ: సనిధపమగరిస.

రామమనోహరి—ఆ: సగమపనిస;
అవ: సనిధపమగరిస.

* ఈరాగము పద్యములో లేదు.

దివ్యపంచమము—ఆ: సరిగమపధనిస;
అవ: సనిధపమగరిస.

28. హరికాంభోది—చరి, అంగ, శుమ, ప, చధ, కైని, స.
సంపూర్ణము. జన్యరాగములు:

కాంభోది—ఆ: సరిగమపధస;
అవ: సనిధపమగరిస.

కేదారగౌళ—ఆ: సరిమపనిస;
అవ: సనిధపమగరిస. సగ్రహము

నారాయణి—ఆ: సరిమపధస;
అవ: సనిధపమరిస.

నారాయణగౌళ—ఆ: సరిమపనిధనిస;
అవ: సనిధపమగరిస. కేదారగౌళఛాయ

మాళవి—ఆ: సరిగమపనిమధనిస;
అవ: సనిధనిపమగమరిస. గుజ్జరిఛాయ

ఛాయాతరంగిణి—ఆ: సరిమగమపనిస;
అవ: సనిధపమగరిస. సగ్రహము
కేదారగౌళఛాయ

బలహంస—ఆ: సరిగమపధస;
అవ: సనిధపమరిమగస.

ప్రతాపవరాళి—ఆ: సరిమపస;
అవ: సధపమగరిస. నటనారాయణఛాయ

కుంతలవరాళి—ఆ: సమపధనిధస;
అవ: సనిధపమమస.

నీలాంబరి—ఆ: సరిగమపధనిస;
అవ: సనిధపమగరిగస.

సామ—ఆ: సరిమపధస;
అవ: సధపమగరిస.

మత్తకోకిల—ఆ: సరిధపని;
అవ: ధపసరిస.

ఝంజోటి—ఆ: ధసరిగమపధని;
అవ: ధపమగరిసనిధపధస.

రాగపంజరి—ఆ: సరిమపధస;
అవ: సనిధమగరిస.

రవిచంద్రిక—ఆ: సరిగమధనిధస;
అవ: సనిధమగరిస.

సరస్వతీమనోహరి—ఆ: సరిగమధస;
అవ: సధనిపమగరిస.
మాళవశ్రీఛాయ.

అంధాళి—ఆ: సరిమపనిస;
అవ: సనిపమపరిగమరిస.

బంగాళ—ఆ: సరిగమపరిపస;
అవ: సనిపమరిగరిస.

కోకిలధ్వని—ఆ: సరిగమధనిధస;
అవ: సనిధనిపమగరిస.

నవరసకన్నడ—ఆ: సగమపస;
అవ: సనిధమగరిస.

స్వరావళి—ఆ: సమగమపనిధనిస;
అవ: సనిపధమగరిస.

నాగస్వరావళి—ఆ: సగమపధస;
అవ: సధపమగస.

బహుధార్య—ఆ: సగమధపధనిస;
అవ: సనిధపమగరిస.

మెరుకలకాంభోది—ఆ: సరిమపధస;
అవ: సనిధపమగరిస.

సురటి—ఆ: సరిమపనినిస;
అవ: సనిధపమగరిస.

నాటకురంజి—ఆ: సరిగమధనిస;
అవ: సనిధమగరిస.

మోహన—ఆ: సరిగపధస;
అవ: సధపగరిస.

ఈశమనోహరి—ఆ: సరిగమపధనిస;
అవ: సనిధపమరిమగరిస.

జుజావంతి—ఆ: సరిగపధనిస;
అవ: సధపమగరిస.

నాయకి—ఆ: సరిమపధనిప;
అవ: సనిధపమగరిస.

అఠాణ—ఆ: సరిమపధనిస;
అవ: సనిధపమగరిస.

ఖమాసు—ఆ: సగమసధని;
అవ: రిసనిధపమగస.

బ్యాగు—ఆ: సరిగమపధనిస;
అవ: సనిధనిపధపమగరిగస.

29. ధీరశంకరాభరణము—చతి, అంగ, శుమ, ప, చధ, కాని, స. సంపూర్ణము. జన్యరాగములు:

కన్నడ—ఆ: గరిసరిగమపమధనిస;
అవ: సధపమపమగరిస.

బిలహరి—ఆ: సరిగపధస;
అవ: సనిధపమగరిస.

నవరోజు—ఆ: పధనిసరిగమప;
అవ: మగరిసనిధప.

బేగడ—ఆ: సగరిగమపధపస;
అవ: సనిధపమగరిస.

నారాయణదేశాక్షి—ఆ: సరిమపధనిస;
అవ: సనిధపమగరిస.

సింధు—ఆ: సరిగమపస;
అవ: సనిధపనిధమగరిస. ఆరభిఛాయ

జులావు—ఆ: పధనిసరిగమప;
అవ: మగరిసనిధపమ. కన్నడఛాయ

కుర(రి)ంజి—ఆ: సనిసరిగమపధ;
అవ: ధపమగరిసనినిస.

కేదార—ఆ: సమగమపనిస;
అవ: సనిపమగమధమగరిస. సగ్రహము

ఆహిరినాట—ఆ: సమగమపధనిస;
అవ: సనిపధనిపగమమగస.

మాహురి—ఆ: సరిగమపని;
అవ: ధపమగరిస.

కోలాహలము—ఆ: సపమగమపధనిస;
అవ: సనిధపమగరిస.

జనరంజని—ఆ: సరిగమపధపనిస;
అవ: సధపమరిస.

ఆరభి—ఆ: సరిమపధనిస;
అవ: సనిధపమగరిస.

నాగధ్వని—ఆ: సరిసమగమపనిధమపనిధనిస;
అవ: సనిధనిపమగస.

శుద్ధసావేరి—ఆ: సరిమపధస;
అవ: సధపమరిస.

శుద్ధవసంత—ఆ: సరిగమపధనిస;
అవ: సనిధపమగరిస. సగ్రహము

వివర్ధని—ఆ: సరిమపస;
అవ: సనిధపమగరిస. సగ్రహము

పూర్ణచంద్రిక—ఆ: సరిగమపధపస;
అవ: సనిపధపమగమరిస.

* పూర్వగౌళి—ఆ: సరిమగరిమపధనిస;
అవ: సనిపధపమగమరిస. సగ్రహము

గౌడమలారు—ఆ: సరిమపధస;
అవ: సనిధమమగరిస.

శహాన—ఆ: సరిగమపధనిస;
అవ: సనిధపమగరిస.

---

*ఇది పద్యములో మాయామాళవగౌళయందు పుట్టినదిగ చెప్పబడినది.

30. నా(న)గానందిని—చరి, అంగ, శుమ, ప, షధ, కాని, స.
సంపూర్ణము. జన్యరాగము:

సామద(ంత)ము—ఆ: సరిగమపధనిస;
అవ: సనిధపమగరిస.

31. యాగప్రియ—మరి, అంగ, శుమ, ప, శుధ, శుని, స.
సంపూర్ణము. జన్యరాగము:

కలహంస—ఆ: సరిమపధనిధస;
అవ: సనిధపమరిస.

32. రాగవర్ధని—మరి, అంగ, శుమ, ప, శుధ, కైని, స.
సంపూర్ణము. జన్యరాగము:

రాగచూడామణి—ఆ: సరిగమపస;
అవ: సనిధమరిగస.

33. గాంగేయభూషణి—మరి, అంగ, శుమ, ప, శుధ, కాని, స.
సంపూర్ణము. జన్యరాగము:

గంగాతరంగిణి—ఆ: సరిగమపస;
అవ: సనిధపమగమరిస.

34. వాగధీశ్వరి—మరి, అంగ, శుమ, ప, చధ, కైని, స.
సంపూర్ణము. జన్యరాగములు:

ఛాయానాట—ఆ: సరిగమపమపస;
అవ: సనిధనిపమరిస.

భానుమంజరి—ఆ: సరిగమపనిస;
అవ: సనిపమరిగరిస.

శారదాభరణము—ఆ: సమగమపమధనిస;
అవ: సనిపమపమమరిస.

35. శూలిని—మరి, అంగ, శుమ, ప, చధ, కాని, స. సంపూర్ణము. జన్యరాగములు:

దేశాక్షి—ఆ: సరిగపధస;
అవ: సనిధపమగమరిస.

గానవారిధి—ఆ: సమరిగమపధనిస;
అవ: సధనిపమరిస.

36. చలనాట—మరి, అంగ, శుమ, ప, చధ, కాని, స.
సంపూర్ణము. జన్యరాగములు:

నాట—ఆ: సరిగమపధనిస;
అవ: సనిపమరిస.

* ఉదయరవిచంద్రిక—ఆ: సరిసమరిమపసనిస;
అవ: సనిపమరిస.

శుద్ధమధ్యమమేళము
సంపూర్ణము.

---

* ఇది నటభైరవి జన్యమని పద్యమునను, పత్రికయందును గలదు.

ఇఁకను ప్రతిమధ్యమ జన్యరాగములలో పుట్టిన
రాగములు చెప్పెద: [1]

సీ. సాళ్వగంబును భోగసావేరి యాలా(పి)
సాలగం జనియించె సామగేయ;
హర, జగన్మోహనం బాజలార్ణవమందు
భవమయ్యె సితగాత్ర, ఫాలనేత్ర;
భూపాలపంచమంబును వరాళియుఁ గోల(ఘ్లు)
పంచమంబును నీశ, కృత్తివాస;
అవని ఝాలవరాళి నవతరించెను; నభో
మణిపుట్టె నవనీతమందు శంభు;
చంద్రజ్యోతి ప్రభావతి జగతిలోన
పావనిని జాతమయ్యె శ్రీపరమహస్త;
గానబు రఘులీల గంధర్వ గోపవతియు
వరరఘుప్రియలోఁ బుట్టెఁ బావనాశ.

1. పద్యములుగల భాగమునకు ప్రత్యంతరము కలదు. అది యీ గ్రంథము మాతృకయొక్క చివర పుటలలో నున్నది. అది తప్పుల తడక. అందు గ్రంథ పాఠములు మెండు; మొదటి పద్యము చివర "శ్రీ కాంక. జాఖ్యలింగ" అను సంబోధనము కలదు.

సాళ్వగము, భోగసావేరి, ఆలాపి — ఈ మూఁడును సాలగలో పుట్టినవి. జగన్మోహనం బొకటియు జలార్ణవములో పుట్టినది. భూపాలపంచమము, వరాళి, కో(కి)లపంచమము — ఈ మూఁడును ఝాలవరాళిలో పుట్టినవి. నభోమణి యొకటి నవనీతములో పుట్టినది. చంద్రజ్యోతి, ప్రభావతి—ఈ రెండును పావనిలో పుట్టినవి. రఘులీల, గంధర్వ, గోపవతి — ఈ మూఁడును రఘుప్రియలో పుట్టినవి.

సీ. కంతువైరి [1]కలివసంతయు గీర్వాణి
మాన గవాంభోధిలోనఁ బుట్టెఁ;
జక్కరీతిగ భవా నొక్కటె భవప్రియఁ
ముక్కంటి, జనియించె నెక్కువగను;
అల శుభపంతువరాళిలోఁ బంతువ
రాళి జాతంబయ్యె శ్వేతకంఠ;
ఇందు శేఖర, మునిబృందపోషణ, దేవ,
నందివాహన, చిదానందమూర్తి,
క్షేమకంకణకర, పాపశోషణ, భవ,
అబ్జహితవైరి శిఖినేత్ర, హరికళత్ర,
దక్షమదభంగ, చారుకంధృతసుగంగ,
వేలుపుల వేలుపగు వేదవేద్య, శంభు.

1. కనకవసంత అని పట్టికలో కలదు.

కలివసంత, గీర్వాణి — ఈ రెండును గవాంభోధిలో పుట్టినవి. భవానియొకటియు భవప్రియలో పుట్టినది. పంతువరాళియొకటియు శుభపంతువరాళిలో పుట్టినది.

సీ. ఈశ, యా [1]విప్రవాహినియు శ్రీకంఠియు
నిలను షడ్విధమార్గిణిని జనించె;
సౌవీర యాభీరు చక్కనా [2]రసికయు
అల సువర్ణాంగిలో నవతరించె;
ఆమ్రపంచమమును, నాదిపంచమమును
గొనబైన జీవంతి ననియు శుద్ధ
గాంధారి యీనాల్గు కలకంఠ, నిక్కపక్
దివ్యమణిక్ బుట్టె దివ్యముగను;
దేవగిరి, భిన్నహోరాళి, దేవదేవ,
మేలు ధవళాంగి, [3]బామ్మాణి, కాలకాల,
అమర నీనాల్గు ధవళాంబరంమఁ బొడమె,
అబ్జశరవైరి, చారుదివ్యాంబుధారి.

విప్రవాహిని, శ్రీకంఠి — ఈ రెండును షడ్విధమార్గిణిలో పుట్టినవి. సౌవీర, అభీరు, రసిక — ఈ మూడును సువర్ణాం

1. తీవ్రవాహిని అని పట్టికలో నున్నది. 2. రతిక అని పట్టికలో కలదు. 3. ధర్మా(ర్మి)ణి అని పట్టికలో నున్నది.

గిలో పుట్టినవి. ఆప్రపంచమము, ఆదిపంచమము, జీవంతిని, శుద్ధగాంధారి — ఈ నాలుగును దివ్యమణిలో పుట్టినవి. (దేవగిరి, భిన్నహోరాళి, ధవళాంగి, బామ్మాణి — ఈ నాలుగును ధవళాంబరిలో పుట్టినవి).

సీ. మందారి నర్మద [1]మధుకరియుఁ బ్రతాప,
ఘననామనారాయణిని జనించె;
రహిని భోగవసంత రామక్రియయు దీప
కము కామవర్ధనిం గలిగి మెఱసె;
రామమనోహరి రామప్రియను బుట్టె;
గమనశ్రమను బుట్టె గమకక్రియయు;
[2]వైశాఖయుం బహువన్నె మీఱంగ నా
విశ్వంభరిని బుట్టె విశ్వనాథ;
శ్యామళంబును మేలౌ [3]దశావళియును
శ్యామలాంగిని జనియించె సరసముగను;
కేల శూలంబుఁ బట్టి మేల్తోలు గట్టి
కాలు నటుపట్టి మదనుల్లఁ గ్రోలు జెట్టి.

మందారి, నర్మద, మధుకరి, ప్రతాప — ఈ నాలుగును నామనారాయణిలో పుట్టినవి. భోగవసంత, రామక్రియ,

1.2. ఈ రెండును పట్టికలో లేవు. 3. దేశావళి అని పట్టికలో నున్నది.

దీపకము — ఈ మూఁడును కామవర్ధనిలో పుట్టినవి. రామమనోహరి యొకటియు రామప్రియలో పుట్టినది. గమకక్రియ యొక్కటియు గమనశ్రమలో పుట్టినది. వైశాఖ యొకటియు విశ్వంభరియందు పుట్టినది. శ్యామల, దశావళి — ఈ రెండును శ్యామలాంగియందు పుట్టినవి. [1]

సీ. అలరు మాధవమనోహరియు ఘోట్టాణియు
మఱియు సర్వాంగి సీమంతినియును,
శివ, శుద్ధరాగంబు శేషనాదంబును
ధరను సింహేంద్రమధ్యమములోనఁ
బొడమె; సింహారవం బొకటి [2] మదంతిని
జాతమై మేలుగా జగతిఁ బరగె,
ఆ రంజనియు ధౌమ్య మటుఁ ధర్మవతిలోనఁ
గల్గె; గౌరిక్రియ కైకవశియు
నిషధయును హంసనాదంబు నీతిమతిని
గలిగె శ్రుతిరంజనియును [3] గుంతలవరాళి
యల్ల కాంతామణిం బుట్టె నందముగను
పంకజాంబకమథన, సోపాపశమన.

1. ఈ తరువాయిని షణ్ముఖప్రియ దాని జన్యరాగములు నుండవలెను. అవి యిందు లేవు. 2. హేమవతి అని పట్టికలో పేర్కొనబడినది. 3. కుంతలరాగము అని పట్టికలో గలదు.

మాధవమనోహరి, ఘోట్టాణి, సర్వాంగి, సీమంతిని, శుద్ధరాగము, శేషనాదము — ఈ యాఱును సింహేంద్రమధ్యమలో పుట్టినవి. (సింహారవ మొకటి మదంతినిలో పుట్టెను.) రంజని, ధౌమ్యము — ఈ రెండును ధర్మవతిలో పుట్టినవి. గౌరిక్రియ, కైకవశి, నిషాధము, హంసనాదము — ఈ నాలుగును నీతిమతిలో పుట్టినవి. శ్రుతిరంజని, కుంతలవరాళి — ఈ రెండును కాంతామణిలో పుట్టినవి.

[?] క. సుయశం బుట్టెను రిషభ
ప్రియలోనను రత్నభాను భిన్నను[?]గోత్రా
రియల లతాంగిని బొడమెను
ప్రియసహితంబైనయట్టి [1] భిన్నసుదేహా !

రత్నభానువొక్కటియు రిషభప్రియలో పుట్టినది. గోత్రారియొక్కటియు లతాంగిలో పుట్టినది.

క. హార, భూషావళిభోగీ
శ్వరి బర్బర [2] యుత్తరీ సరస్వతి నాల్గుఁ
వరవాచస్పతిలోన న
మరఁ బుట్టెను వృషభవాహా, మానసగేహా !

భూషావళి, భోగీశ్వరి, బర్బర, సరస్వతి, ఉత్తరి — యీ అయిదును వాచస్పతిలోఁ బుట్టినవి.

1. పృథులతనుదేహా. 2. ఉర్వలి—అని పాఠాంతరము.

[?] క. తొల్లియుఁ గల్యాణిని మేచ
[1]కల్యాణియుఁ [2]జంద్రకాంత కామోదయు నే
డెల్ల రుహాం బాయె సువిూ
చల్లగ గానంబుసేయ సభ భాసిల్లున్.

కల్యాణి, చంద్రకాంత, కామోద — ఈ మూఁడును మేచకల్యాణిలో పుట్టినవి.

క. చతురంగిణి చిత్రాంబరి,
నతిశయముగ సత్యవతియు నవనిని బొడమెన్
క్షితి సుచరిత్రను, గిరిజా
పతి, పాపలతాలవిత్ర, పరమపవిత్రా !

చతురంగిణియొకటియు చిత్రాంబరిలో పుట్టినది. సత్యవతియొకటియు సుచరిత్రలో పుట్టినది.

సీ. జ్యోతిస్మృతియు నల్లజ్యోతిస్స్వరూపిణి
యందు జాతంబయ్యె నిందుమౌళి;
ధాతపంచమమును ధాతువర్ధనిలోన
జాతమైనది యంద్రము భూతనాథ;

1. యమునాకల్యాణి అని పట్టికలో నున్నది. 2. ఇది పట్టికలో లేదు.

ఘననాసికాభూషణిని నాసికామణి
పుట్టె బెబ్బులితోలు గట్టినయ్య;
కోసలం జనియించెఁ గుసుమావళొక్కటి;
రసమంజరియుఁ బుట్టె రసికప్రియను;
అత్రినేత్రోద్భవధరా, త్రినేత్ర, భర్గ,
గోత్రజానాథ, వరశుభ్రగాత్ర, ధనద
మిత్ర, నతిపాత్ర, శోకశత్ర, శంభు,
చిత్తగేహాంతరనివాస, కృత్తివాస !

జ్యోతిస్మృతి యొకటియు జ్యోతిస్స్వరూపిణిలో పుట్టినది. ధాతపంచమం బొకటియు ధాతువర్ధనిలో పుట్టినది. నాసికామణి యొక్కటియు నాసికాభూషణిలో పుట్టినది. కుసుమావళి యొకటియు కోసలయందు పుట్టినవి. రసమంజరియొక్కటియు రసికప్రియలో పుట్టినది.

ప్రతిమధ్యమమేళము
సమాప్తము.

ప్రతిమధ్యమ మేళములకు రాగములు

1. సాలగ—శురి, శుగ, ప్రమ, ప, శుధ, శుని, స. సంపూర్ణము. జన్యరాగములు:

 సాళ్వగరాగము—ఆ: సగరిగమపధనిధస;
 అవ: సనిధపమగరిగరిస.

 భోగసావేరి—ఆ: సరిమపధని;
 అవ: ధపమగరిస.

2. జలార్ణవము—శురి, శుగ, ప్రమ, ప, శుధ, కైని, స. సంపూర్ణము. జన్యరాగము:

 జగన్మోహన—ఆ: సరిమపధసనిస;
 అవ: సనిధపమగరిస.

3. ఝాలవరాళి—శురి, శుగ, ప్రమ, ప, శుధ, కాని, స. సంపూర్ణము. జన్యరాగములు:

 కోకిలపంచమము—ఆ: సగరిసపధనిస;
 అవ: సనిధపపధనిస.

 భూపాలపంచమము—ఆ: సగరిగపమధస;
 అవ: సపధమసరిసనగస.

4. నవనీతము—శురి, శుగ, ప్రమ, ప, చధ, కైని, స. సంపూర్ణము. జన్యరాగము:

 నభోమణి—ఆ: సరిగరిమపస;
 అవ: సనిధపమగరిస.

5. పావని—శురి, శుగ, ప్రమ, ప, చధ, కాని, స. సంపూర్ణము. జన్యరాగములు:

 ప్రభావతి—ఆ: సరిమపధనిస;
 అవ: సనిధపమగరిస.

 చంద్రజ్యోతి—ఆ: సరిగమపధస;
 అవ: సధపమగరిస.

6. రఘుప్రియ—శురి, శుగ, ప్రమ, ప, షధ, కాని, స. సంపూర్ణము. జన్యరాగములు:

 రఘులీల—ఆ: సమరిసమగమపమరిమపనిస;
 అవ: సనిధనిపమగమరిమగరిస.

 గంధర్వరాగము—ఆ: పధనిసరిగరిసని;
 అవ: పమపధనిసనిప.

 గోమతి—ఆ: సరిగమపధని;
 అవ: షమరిగరిస.

7. గవాంభోధి—శురి, సాగ, ప్రమ, ప, శుధ, శుని, స. సంపూర్ణము. జన్యరాగములు:

గీర్వాణి—ఆ: [1] సరిగరిమగమపధనిపనిధస;
అవ: సనిధపమగరిస.

[2] కలకవసంత—ఆ: [3] సగమపనిధస;
అవ: [4] సనిధమగస.

8. భవప్రియ—శురి, సాగ, ప్రమ, ప, శుధ, కైని, స. సంపూర్ణ రాగము. జన్యరాగములు:

భవాని—ఆ: సరిగమపధనిస;
అవ: సనిధమగరిస.

[5] సరసీరుహము—ఆ: సరిగమపధనిస;
అవ: సనిధమగరిస.

9. శుభపంతువరాళి—శురి, సాగ, ప్రమ, ప, శుధ, కాని, స. సంపూర్ణము. జన్యరాగములు: [6]

10. షడ్విధమార్గిణి—శురి, సాగ, ప్రమ, ప, చధ, కైని, స. సంపూర్ణము. జన్యరాగములు:

తీవ్రవాహిని—ఆ: సరిగమపధనిస;
అవ: సనిధపమగరిస.

---

1. సగమరిమగమధనిసనిధస. 2. కలివసంత. 3. సగమపనిస. 4. సనిధమగస. 5. ఇది పద్యమున లేదు. 6. దీని జన్యరాగము పంతువరావళి అని పద్యమున నున్నది.

శ్రీకంఠి—ఆ: సగమపధనిస;
అవ: సనిధపమగస.

11. సువర్ణాంగి—శురి, సాగ, ప్రమ, ప, చధ, కాని, స. సంపూర్ణము. జన్యరాగములు:

సౌవీరరాగము—ఆ: [1] సరిగరిమపధనిస;
అవ: [2] సనిపధపమగరిస.

రతికరాగము—ఆ: [3] సగరిగమపధనిస;
అవ: [4] సనిధపమగరిస.

ఆభీరురాగము—ఆ: [5] సగరిసనిసగరినిస;
అవ: [6] ధపమపగసనధపగస.

12. దివ్యమణి—శురి, సాగ, ప్రమ, షధ, కాని, స. సంపూర్ణము. జన్యరాగములు:

జీవంతిని—ఆ: [7] సమపధనిస;
అవ: [8] సనిపమగస.

శుద్ధగాంధారి—ఆ: [9] సరిగమనిస:
అవ: [10] సనిధసనిపమరిస;

---

1. సగరిగమపధనిస; 2. సనిపధపమరిస; 3. సరిమపధనిస; 4. సనిధపమగమరిస; 5. సరిగమపధనిస; 6. సనిధమగరిస; 7. సరిగమధనిస; 8. సనిధమగస; 9. సరిపధనిస; 10. సనిధపగరిస;

అప్రమపంచమము—ఆ: [1] సరిగమధనిస;
అవ: [2] సనిధమగస.

ఆదిపంచమము—ఆ: [3] సరిపధనిస;
అవ: [4] సనిధనిపమగరిస.

13. ధవళాంబరి—శురి, అంగ, ప్రమ, ప, శుధ, శుని, స. సంపూర్ణము. జన్యరాగములు:

ధవళాంగి—ఆ: [5] సమగమపధనిధస;
అవ: [6] సనిధపమగరిస.

భిన్నహోరాళి—ఆ: [7] సమపధనిధస;
అవ: [8] సనిధపమగస.

దేవగిరి—ఆ: [9] సరిమపధస;
అవ: సనిధపమగరిస.

[10] ధర్మాణి—ఆ: [11] సరిగమధనిస;
అవ: సనిధమగరిస;

14. నామనారాయణి—శురి, అంగ, ప్రమ, ప, శుధ, కైని, స. సంపూర్ణము. జన్యరాగములు:

---

1. సగరిగమపధనిస; 2. సనిధపమగమరిస; 3. సగరినినిసగరినిస; 4. ధపమపమగస; 5. సరిసమపపనిస; 6. సరిసమమరిస; 7. సరిమగమస; 8. సధపగరిస; 9. సమపధనిధస; 10. బ్రాహ్మణి; 11. సగసరిమధపమరిసరిసస.

నర్మద—ఆ: సరిగమధనిస;
అవ: సనిధమపమగరిస.

మందారి—ఆ: సరిగమపనిస;
అవ: సనిపమగరిస.

ప్రతాపరాగము—ఆ: సగమపధనిస;
అవ: సనిధపమసరిస.

15. కామవర్ధని—శురి, అంగ, ప్రమ, ప, శుధ, కాని, స. సంపూర్ణము. జన్యరాగములు:

రామక్రియ—ఆ: సరిగమపధనిస;
అవ: సనిధపమగరిస.

దీపకము—ఆ: సగమపధపస;
అవ: సనిధనిసగపమగరిస.

భోగవసంత—ఆ: సరిగమధనిస:
అవ: సనిధమగరిస.

16. రామప్రియ—శురి, అంగ, ప్రమ, ప, చధ, కాని, స. సంపూర్ణము. జన్యరాగము:

రమామనోహరి—ఆ: సరిగమపధనిధస;
అవ: సనిధపమగరిస.

17. గమనశ్రమ—శురి, అంగ, ప్రమ, ప, చధ, కాని, స.
సంపూర్ణము. జన్యరాగము:

గమకక్రియ—ఆ: సరిగమపధనిస;
అవ: సనిధమగస.

18. విశ్వంభరి—శురి, అంగ, ప్రమ, ప, షధ, కాని, స.
సంపూర్ణము. జన్యరాగము: *

19. శ్యామలాంగి— చరి, సాగ, ప్రమ, ప, శుధ, శుని, స.
సంపూర్ణము. జన్యరాగములు:

శ్యామల—ఆ: సగరిగమపధనిధస;
అవ: సనిధపమగరిస.

దేశావళి—ఆ: సరిగమధనిధస;
అవ: సనిధమగరిస.

20. షణ్ముఖప్రియ—చరి, సాగ, ప్రమ, ప, శుధ, కైసి, స.
సంపూర్ణము. జన్యరాగములు:

త్రిమూర్తిరాగము—ఆ: సరిగమధనిస;
అవ: సనిధమగరిస.

వసుకరి—ఆ: సగమపధనిస;
అవ: సనిధమగరిస.

* దీని జన్యరాగము వైశాఖ యని యొకటి పద్యమున నున్నది.

భాషిణి—ఆ: సగరిగమపధనిస;
అవ: సనిధపమగరిస.

గరిగద్య—ఆ: నిసగమపధనిస;
అవ: ధపమగరిసని.

21. సింహేంద్రమధ్యమ—చరి, సాగ, ప్రమ, ప, శుధ, కాని, స.
సంపూర్ణము. జన్యరాగములు:

సీమంతి—ఆ: సరిగమపధనిస;
అవ: సనిపమగరిగరిస.

మాధవమనోహరి—ఆ: సగరిగమపనిధనిస;
అవ: సనిధమగమరిస.

శేషనాదము—ఆ: సరిగమపధనిస;
అవ: సనిధపమగరిస.

ఘోట్టాణము—ఆ: సరిగమపధనిస;
అవ: సనిధమగరిస.

సర్వాంగి—ఆ: సరిమపధనిస;
అవ: సనిధమగస.

శుద్ధరాగము—ఆ: సరిగమపనిస;
అవ: సనిపమగస.

22. హేమవంతి—చరి, సాగ, ప్రమ, ప, చధ, కైని, స.
సంపూర్ణము. జన్యరాగములు:

సింహారవము—ఆ: సరిమపనిస;
అవ: సనిపమరిగరిస.

23. ధర్మవతి—చరి, సాగ, ప్రమ, ప, శుధ, శుని, స. సంపూర్ణము. జన్యరాగములు:

ధామ్యరాగము—ఆ: సరిమపధస;
అవ: సనిధపమగరిస.

రంజని—ఆ: సరిగమధస;
అవ: సనిధమగసరిస.

24. నీతిమతి—చరి, సగ, ప్రమ, ప, షధ, కైని, స. సంపూర్ణము. జన్యరాగములు:

నిషాధరాగము—ఆ: సరిగరిగసనిధ;
అవ: మపనిపమగరిస.

హంసనాదము—ఆ: సరిమపనిస;
అవ: సనిధనిపమరిస.

గౌరిక్రియ—ఆ: సగమపధనిస;
అవ: సనిధనిపమగస.

కైకవశి—ఆ: సరిగమపధనిస;
అవ: సనిపమగరిస.

25. కాంతామణి—చరి, అంగ, ప్రమ, ప, శుధ, శుని, స. సంపూర్ణము. జన్యరాగములు:

కుంతలరాగము—ఆ: సరిగమపధనిధస;
అవ: సనిధపమగమరిస.

శ్రుతిరంజని—ఆ: సరిగమపధని;
అవ: నిధపమగసరిస.

26. రిషభప్రియ—చరి, అంగ, ప్రమ, ప, శుధ, శుని, స. సంపూర్ణము. జన్యరాగము:

రత్నభాను—ఆ: సరిమగరిమపనిధనిస;
అవ: సనిధపమగరిస.

27. లతాంగి—చరి, అంగ, ప్రమ, ప, శుధ, కాని, స. సంపూర్ణము. జన్యరాగము:

గోత్రారి—ఆ: సరిమపధస;
అవ: సనిధపమగరిస.

28. వాచస్పతి—చరి, అంగ, ప్రమ, ప, చధ, కైని, స. సంపూర్ణము. జన్యరాగములు:

భూషావళి—ఆ: సరిగమపధస;
అవ: సనిధపమగరిస.

సరస్వతి—ఆ: సరిమపధస;
అవ: సనిధపమరిస.

భోగీశ్వరి—ఆ: సరిగపధనిధస;
అవ: సనిధపమగరిస

బర్బర—ఆ: సగమరిగమధనిస;
అవ: సనిధమగరిస.

ఉత్తరి—ఆ: సగమపధనిస;
అవ: సనిధమగస.

§ సారంగ—ఆ: సరిగమపధనిస;
అవ: సనిధపమగరిస.

29. మేచకల్యాణి—చరి, అంగ, ప్రమ, ప, చధ, కాని, స.
సంపూర్ణము. జన్యరాగములు:

కౌమోదరాగము—ఆ: సరిగమనిస;
అవ: సనిమగరిస.

యమునాకల్యాణి—ఆ: సరిగపమపధస;
అవ: సధపమపగరిస.

---

§ ఈ రాగము పద్యమునందు చేర్చఁబడలేదు.

30. చిత్రాంబరి—చరి, అంగ, ప్రమ, ప, షధ, కాని, స.
సంపూర్ణము. జన్యరాగము:

చతురంగిణి—ఆ: సమగమపనిస;
అవ: సనిధనిపగమగరిస.

31. సుచారిత్రి—షరి, అంగ, ప్రమ, ప, శుధ, శుని, స.
సంపూర్ణము. జన్యరాగము:

సత్యవతి—ఆ: సరిమపధనిధస;
అవ: సనిధపమగమరిస.

32. జ్యోతిస్స్వరూపిణి—షరి, అంగ, ప్రమ, ప, శుధ, కైని, స.
సంపూర్ణము. జన్యరాగము:

జ్యోతిష్మతి—ఆ: సరిగమపస;
అవ: సనిధమపమగరిస.

33. ధాతువర్ధని—షరి, అంగ, ప్రమ, ప, శుధ, కాని, స.
సంపూర్ణము. జన్యరాగము:

ధాతపంచమము—ఆ: సరిగమపనిపస;
అవ: సనిధపమరిగమరిస.

34. నాసికాభూషణి—షరి, అంగ, ప్రమ, ప, శుధ, కాని, స.
సంపూర్ణము. జన్యరాగము:

నాసామణి—ఆ: సరిగమపమపస;
అవ: సనిధనిపమరిస.

35. కోసలము—షరి, అంగ, ప్రమ, ప, శుధ, కాని, స.
సంపూర్ణము. జన్యరాగము:

కుసుమావళి—ఆ: సగమపధస;
అవ: సనిధనిపమగమరిస.

36. రసికప్రియ—షరి, అంగ, ప్రమ, ప, షధ, కాని, స.
సంపూర్ణము. జన్యరాగము:

రసమంజరి—ఆ: సరిగమపధనిస;
అవ: సనిపమరిస.

ప్రతిమధ్యమ మేళము
సంపూర్ణము.

ద్విసప్తతిమేళకర్తలును
సంపూర్ణము.

INDEX OF RĀGAS.

MUSIC ACADEMY SERIES

Printed at the Sreevathsa Press Triplicane, Madras